

**ВІСНИК**

**VISSNYK**

**THE HERALD**



**судпільно ~ політичний місячник**

РІК XXVIII, Ч. 4 (300)  
YEAR XXVIII, № 4 (300)

КВІТЕНЬ 1974  
APRIL 1974

ЦІНА 0.60 ЦЕНТІВ  
PRICE \$ 0.60

# В І С Н И К

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

## З М І С Т

В обороні України. Звернення Проводу ОУН	
до всієї української спільноти .....	1
VII Конференція Світової Антикомуністичної Ліги .....	2
Остат Невідомий — Поезії з України .....	3
Мих. Кушнір — „Нова лівія” й дисиденти .....	4
С. Наумович — Солженіцин про майбутнє Росії .....	7
Л. Полтава — Тривожні московські заклики .....	10
Вол. Мартин — Дімок з карт починає розпадатись .....	12
С. Женецький — Меркне зірка Віллі Брандта .....	15
О. Керч — Старий Київ	
у московському кривому дзеркалі .....	17
Волод. Савчак — Книжка про	
насильну „репатріацію” .....	19
О. Керч — „Країна зеків” .....	22
Л. М. — Чи і тут „поет на продаж, вже останній”? .....	24
Із листів з України .....	25
Наталка Дерлат — Що дасть нам силу? .....	27
Сторінка ОЖ ОЧСУ .....	29
Я. Гриневич — Гіппівський ярмарок в Нью Йорку .....	31
Панько Незабудько — Закукурічені півні .....	32
Х р о н і к а .....	34

# ВІСНИК

## В ОБОРОНІ УКРАЇНИ

### ЗВЕРНЕННЯ ПРОВоду ОУН ДО ВСІЄЇ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Валентин Мороз, найвизначніший сучасний культурний діяч України, у своєму „Замість останнього слова“ перед безправним московським судилищем заявив: „Буде суд і все знову почнеться спочатку: нові протести і підписи, новий матеріал для преси і радіо всього світу. Разів удесять зросте інтерес до того, що написав Мороз. Словом, підлита нова порція до вогню, який ви хочете загасити...“

Чи справді так сталося у нас, на еміграції? Хай кожен сам дасть відповідь на це питання перед своїм сумлінням!

Спів'язець Валентина Мороза, вийшовши на волю із Владімірської тюрми, переказує всьому люду, а нам зокрема, його слова: „Передайте лиш одне: мене тримають з божевільними, мені створюють постійне пекло! Намагаються зробити з мене божевільного, такого як ті, кого викидають до мене. Вони вбивці й людици. Я не маю чим дихати!“ І так кілька разів В. Мороз відповідав тими ж самими словами на запитання, що переказати на волю, — пише Анатолій Радигін, жидівський письменник, колишній в'язень московських тюрем, що дістався з т. зв. ССРСР до Ізраїлю.

Як лезо меча перед нашим сумлінням, стоїть питання: Чи виконали ми, українці, те, чого сподівався Валентин Мороз, свідомо взявши на себе важкий хрест, щоб рятувати націю і добре ім'я українського народу? А він же — незламний представник усіх українських політичних і релігійних в'язнів.

Чи забули ми Юрія Шухевича, по-варварськи повною заведженого, важкохворого, що карасться у найжорстокіших умовах московських тюрем-катівень? Матерів Ірину Калинець і Надію Світличну-Шумук, що запроторені на каторгу й переживають подвійні муки, бо їхні малі діти залишилися без материнської опіки?

А терор в Україні шаліє, далі відбуваються арештування і переслідування українських патріотів. Ось недавно засудили коломийських хлопців-робітників.

В той же час у вільному світі панує тотальна мовчанка про московсько-большевицький національний і культурний геноцид в Україні. Масові засоби західної інформації обмежуються тільки захистом російських і жидівських т. зв. дисидентів і, свідомо чи несвідомо, нехтують українських патріотів у тюрмах і концтаборах, борців за права нації і людини, за свободу культурної творчості. Це наслідки дії ворогів національної ідеї, ворогів організації світу на націо-

нальній засаді, приятелів і захистиків єдинодільної московської тюрми народів, які за всяку ціну намагаються зберегти її, хоч би й у нових шатах. У той час, як т. зв. російські дисиденти мають змогу навіть емігрувати на Захід, давати західнім радіовим і газетним агенціям інтерв'ю, розмовляти з ними телефоном, Валентин Мороз і сотні інших українських в'язнів сидять у Владімірській катівні, де їм створюють постійне пекло, де й дихати нема чим!

Українці й українки! Українська молоде! Українські політичні, громадські й культурні діячі! Українські Владки і Священники!

Голос Нескорених — Мороза, Шухевича і багатьох інших — це голос нашої Землі, нашої Батьківщини, нашого великого духом народу, голос наших братів і сестер, матерів і батьків, які потребують від нас негайної активної допомоги.

Не розчаровуймося тим, що вільний світ мовчить про них. Він мовчав і під час страшного, зорганізованого Москвою, голоду в Україні. А наша сила була і є в нас самих. Станьмо в обороні України всі спільним фронтом, разом з іншими націями, поневоленими в московській тюрмі народів!

Провід Організації Українських Націоналістів (ОУНр) закликає всю українську спільноту припинити внутрішні чвари і зосередити всі свої зусилля на оборону України, борців за права і волю української нації. Широко розгорнути акції на захист Валентина Мороза, Юрія Шухевича, Ігоря і Ірини Калинців, Надії Світличної-Шумук, Святослава Караванського, Івана Світличного, Євгена Свєрстюка, о. Василя Романюка, Василя Стуса, Марії Пальчак, Євгена Пришляка, Михайла Осадчого, Вячеслава Чорновола, Ірини Сенік, Степанії Шабатури, Ніни Строкатої-Караванської, Івана Ільчука, Олексія Більського, Івана Геля і сотень тисяч інших незламних українських патріотів, що своєю волею і життям захищають гідність нації і людини!

До всіх українців в усіх країнах нашого поселення звертаємось із закликом — розгорнути всебічні масові акції на захист поневоленої України, її національних, релігійних і людських прав, підтримувати всіма силами й засобами її боротьбу за самостійну, суверенну національну державу. Протестувати перед урядами західних держав, перед міжнародними організаціями і різними гуманітарними установами проти московського геноциду в Україні, національного й соці-

льнього поневолення. Домагатися від опії західного світу оборони незаконно ув'язнених українських культурних діячів і взагалі патріотів, вимагати негайного звільнення з тюрми і концтаборів Валентина Мороза, Юрія Шухевича та всіх інших українських в'язнів, єдиним „злочинцем” яких є їхня любов до свого народу, до своїх національних і релігійних традицій, їхнє прагнення добитися для свого народу належних йому прав державної нації. Вимагати з допомогою публічної опії і відповідних міжнародних організацій, щоб московські окупанти України негайно припинили варварські методи тортурування українських в'язнів, застосування хемічних і медичних засобів ламання волі людини.

Провід ОУН звертається із закликом до Владик Українських Церков засудити спільним посланням нечеловічий терор в Україні супроти наших, загнаних у катакомби, Церков і діячів української культури та рішуче стати на захист релігійних і національних прав українського народу.

Закликає всі українські культурні й наукові установи (УВУ, УКУ, НТШ, УВАН, АДЖК, Гарвардську Катедру Українознавства, „Слово” та інші) висунути на захист українських культурних діячів у поневоленій Батьківщині, які боронять від московського знищення найвищі культурні й духові цінності нації. Мобілізувати культурні й наукові кола вільного світу на захист волелюбних творців і діячів української культури.

Закликає всі українські громадські, жіночі, молоді, студентські, комбатантські, професійні та інші установи й організації усіма своїми силами і засобами розгорнути якнайширшу акцію оборони України.

Провід ОУН звертається із закликом до всіх українських самостійницьких політичних партій і середовищ зосередити свою увагу, свої сили і засоби для оборони волі й прав України та висунути спільним фронтом проти московського терору і поневолення української нації.

Всіх, без винятку, українських патріотів закликає поширити фронт оборони України на всі прихильні їй кола націй вільного світу, як і на еміграції інших поневолених Москвою народів, мобілізувати всі волелюбні сили до боротьби з найбільшою сучасною тиранією, московсько-большевицькою імперією, за волю і права поневолених нею народів на власні самостійні національні держави.

Хай не буде між нами ні одного українця чи українки, не зважаючи на вік, політичні й релігійні переконання, хто в такий грізний час життя і боротьби українського народу стоїв би осторонь спільного фронту оборони України, її синів і дочок, що серед найбільшого розгуду московського терору, імперіалізму й шовінізму мужньо несуть прапор визвольної боротьби за Самостійну й Соборну Українську Державу!

В січні 1974 р.

**ПРОВІД  
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ**

## **VII КОНФЕРЕНЦІЯ СВІТОВОЇ АНТИКОМУНІСТИЧНОЇ ЛІГИ**

8-11 квітня ц. р. у Вашингтоні відбулася в готелі Статлер-гілтон Сьома конференція Світової Анти-Комуністичної Ліги (ВАКЛ), в якій взяло участь понад 300 делегатів та спостерігачів з понад 50 держав та поневолених націй.

Серед закордонних промовців на конференції були проф. Реймундо Гвереро з університету Гвадалахара, Мехіко; д-р Ку Чен-канг, почесний голова ВАКЛ (націоналістичний Китай); сенатор Серджіо Онофре Харпа (Чіле); Ярослав Стецько, б. прем'єр України, голова АБН в Німеччині, ген. Анастасіо Сомоза (Нікарагуа) та Нейтан Рос, член Найвищого Суду в Ліберії.

Під час конференції відбулись два панелі. Першим з них, що розглядав проблему „Людської ціни комунізму”, проводив проф. Лев Добрянський, президент УККА. В ньому взяли участь: д-р Маріо Лязо, б. член Гаванської Палати Адвокатів, Анатоль Радигін та Абрагам Шіфрін, б. в'язні советських тюрми.

Другий панель „Чи вільний і комуністичний світ погодяться?”, що відбувся під проводом проф. Стефана Т. Поссоні з Інституції Гувера в Каліфорнії, вислухав Сузанну Лябен (Франція), д-ра Гоанг Ван Чі (В'єтнам) та проф. Джеймса Дорнана, голови департаменту політичних наук в Католицькому університеті у Вашингтоні.

Серед американських промовців були: ген. Томас Лейн, адв. Фред Шлафрі, новий голова Американської Ради та ВАКЛ, адмірал Джон М. МекКайн, б. начальний командант Американської флотії на Тихому океані, Брюс Гершенсон, спеціальний дорадник през. Ніксона, конгр. Ричард Г. Айкорд, голова Комітету для внутрішньої безпеки, та Вілліям Ф. Боклі, мол., редактор „Нейшенел Рев'ю”.

Під час конференції були влаштовані відвідини до Білого Дому, зложення вінка біля пам'ятника Лінкольна і два прийняття: в Крайовому Пресовому Клубі та в Сенатському Клубі.

Одною з головних точок у програмі Конференції було надання грамот „Борця за Волю” Валентині Морозові, Олександрові Солженіцинові та кардиналові Йосифові Міндсенті під час „Маніфестації Свободи” в готелі „Шорге”.

Перед початком маніфестації Рон Доксай в імені „Молодих Американців за Свободу”, відчитав „Апель Поневолених Націй”. Хлопці й дівчата вносили національні прапори та вставляли їх на естраді.

Відтак Лі Едвардс, новий генеральний секретар ВАКЛ, представив ген. Лейна, який відчитав текст грамоти „Борця за Волю”, що звучить:

„За його визначний та міжнародно визнаний вклад у справу волі та справедливості Світова Анти-Комуністична Ліга надає свою

**ГРАМОТУ БОРЦЯ ЗА ВОЛЮ  
ВАЛЕНТИНОВІ МОРОЗОВІ**

на VII Конференції Світової Анти-Комуністичної Ліги

Вашінгтон, Д. К. 8-11 квітня 1974"

Д-р Володимир Душник, редактор „Українського Квартальника" прийняв грамоту в імені Валентина Мороза.

У своїй промові д-р Душник згадав про муки та тортури В. Мороза і його безприкладну боротьбу за права української нації, проти погеволення України Москвою. 11-го квітня „Голос Америки" передав репортаж про надання грамот в 34-ох мовах.

В Конференції взяли численну участь українці в ролі делегатів та обсерваторів. Проф. Л. Добрянський представив Ярослава Стецька на пленарній сесії Конференції. Промову п. Стецька відчитав по-англійськи проф. Аскольд Скальський.

Д-р В. Душник, як член Пресової комісії ВАКЛ дав інтерв'ю радіостанції „Вашінгтон Пост".

Грамоту „Борця за Волю" В. Морозові надано на пропозицію делегатів УККА в Американській Раді, яка відтак рекомендувала її Екзекутивному комітету ВАКЛ.

Українські делегати були дуже активними в дискусіях на Конференції та в Резолюційній комісії, головні п-і Слава Стецько, Ігнат Білінський, п-і Уляна Целевич, Василь Везхлібник, д-р Степан Галамай, Галія Климук та Ярослав Млинарський. П-і С. Стецько, пп. В. Добрянський, В. Душник, І. Білінський та С. Галамай співпрацювали над редакцією остаточного комунікату Конференції.

Конференція ВАКЛ прийняла Україну як свого члена нарівні з державними народами.

З українців у Конференції взяли також участь: Віра А. Довган і інж. Володимир Чопівський, Володимир Мазур, д-р Анатоль Бедрій, інж. Володимир Мавський, д-р Михайло Кушнір. Представники української молоді, що по конференції молодечої ВАКЛ лишилися як обсерватори: Ляриса Лозинська, Галія Климук, Євгенія Кузьмович, Марія Варна, Христина Шашкевич, Євген Іванців, Ігор Зварич, Роман Зварич, Олесь Кудрик і Леся Цебрій.

Д-р Роман Малащук, о. Семен Їжик, мгр Василь Везхлібник, п-і Ольга Заверуха, Ярослав Млинарський, Ігор Пришляк і Тарас Татарин, М. Деремента і Аскольд Крушельницький, д-р Степан Курилас та д-р Ярослав Гелета були між почесними представниками на „Маніфестації Свободи".

Під час Конференції роздано 500 примірників брошури УККА „Українська Незалежність" та 200 копій резолюцій УККА в справі звільнення Валентина Мороза та Леоніда Плюща і переслідування українського народу.

В. Д.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ  
НА

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА"

## ПОЕЗІЯ З УКРАЇНИ

### ВЕСЛО

Я — весло,  
Потемніле від засу і вжитку.  
Десять говнів потонуло у морі.  
А я лишилось.  
Не знаю, куди ті говни пливли  
(Веслам цього не кажуть.  
Веслам тільки наказують:  
„Греби і греби!"  
І я гребу...  
А вони, говни, потонули. —  
Не знаю зому).

Тепер я в уклюзині  
Човна одинадцятого  
І — гребу...  
Ні, мною гребуть  
Шумливу зелену воду.  
І я не знаю: втоне цей говен  
Чи ні.  
Не знаю, бо я весло.  
А веслам дано одне:  
Гребти.  
Гребу!

\*

Відступлять гунни! — голос мого предка  
На ханських стрілах не схолов, не згас.  
Не стане прапором нам нігія верета,  
Хто б не згінляз її на рідний перелаз.

Оце і є моя весна кохана.  
Іду у проріс, клизу, пагінюсь,  
На те і я, аби османів-ханів  
Пережила... переживе! — Черлена Русь.

Переживе! — пророком був мій пращур,  
Оратава і вовк водногас.  
Земля загарбникам ніколи не прощас.  
Моя земля — святиня хліба і мега.

Я гордий есь, я суций, бо живий.  
Бо невмируций в плем'ї невмирущих.  
Розмножусь у віках — й до матері-вдови  
Прийду крізь війни, запустіння й пущі.

Це голос предка, голос бунту,  
Це голос крові вігно молодий.  
Черлена Русь — моя свята дикунка,  
В якій в косих зерешневий дим!

Остан Невідомий

Михайло Кушнір

## „НОВА ЛІВИЦЯ” Й ДИСИДЕНТИ

(Продовження)

Загострення суспільних конфліктів і зріст популярності політичних цілей комуністичних партій принесла криза між двома війнами. Але це був короткий період. Кінець надіям революційного перевороту зробив з одного боку фашизм, а з другого — приклад і взір Советського Союзу. Злочинний, кривавий сталінський режим і масовий терор довели до першої кризи в комуністичних партіях і заломання віри в те, що альтернатива комунізму може бути чимсь ліпшим від еволюційного капіталізму. Історія ранніх повоєнних років аж до моменту усталізування капіталізму на Заході принесла даліше поступове розтоплювання робітничої кляси в середніх верствах розвинених капіталістичних держав. Але остаточна фаза затрачення суспільного обличчя пролетаріату настала на Заході від половини п'ятдесятих років. Її принесла насправді нова технологічна революція у формі посиленої механізації промислу, що виникла враз із швидким розвитком кібернетики і поступів електронного промислу. Перетворення давніх робітників на працівників, які обслуговують максимально змоторизовані уладження, що не вимагає довготривалого здобування кваліфікацій, цілковито змінило традиційне, вже не з XIX сторіччя, а з першої половини XX сторіччя поняття робітничої кляси. Враз з цим наступив дальший зріст узагальнення добробуту.

Тепер із середнім заробітком робітник на Заході, що користає з усіх цивілізаційних здобутків, веде вигідне життя, яке нічим не відрізняється від стилю життя дрібних підприємців і купців. Суспільна верства, відома під назвою „робітничої кляси”, зазнала не тільки ґрунтовних якісних переображень, але й фактичного розпорощення в новочасному капіталістичному суспільстві. Марксівська дефініція „пролетаріату”, коли йдеться про формальні прикмети, що окреслюють функцію робітників у процесі продукції, зобов'язує надалі. В цьому сенсі, з точки зору термінологічних критеріїв, пролетаріят на Заході існує. На жаль, для речників по-

валення капіталізму втримання незміненої ситуації в світі чисто конвенціонально й абстрактно устійнених понять є невеликою потіхою.

До знищення „капіталістичного естаблішменту” не бракує охочих. Їх можна знайти у викладових залах, на семінарах, навіть у середніх школах. Можна їх також знайти посеред тих, які в ЗСА становлять особливу, нового роду верству „люмпен-пролетаріату” — себто людей, що не хочуть і не мусять працювати, бо програма розбудованої суспільної допомоги дає їм цілковито безплатне утримання і дім, включаючи таке угодіння як телевізор.

Існування елементів, що змагають до повалення капіталістичної системи на Заході, є безспірним фактом, хоча кадри виселекціонованих реbelieнтів кількістю незвичайно убогі, а в країнах Західної Європи виявляють навіть тенденції зменшуватись. Лідери „нової лівіці” неспроможні знайти того, що згідно з визнаваними ними критеріями є умовою кожної революції — її рушійних сил. Чи провідники „нової лівіці” здають собі справу зі своєї ізоляції і з того, що їх революційні кличі не знаходять суспільної адреси з браку робітничої кляси? Важко на це відповісти, бо крайньо опозиційні угруповання часто піддержують люди, що не погоджуються на їх екстремістичні наміри, але приєднуються до них задля певних окреслених, обмежених цілей. Наприклад, в ЗСА такою ціллю була непопулярна в'єтнамська війна. Під цим гаслом „нова лівіця” могла ініціювати марші й протести, завжди числячи на велику кількість учасників. У викладових залах „нова лівіця”, будучи серед студентів мізерною меншістю, панувала неподільно, бо до її рядів зачислялося велике число інтелегентних активних молодих людей.

Революційні рухи завжди переходять ембріональні періоди, творячи впродовж якогось часу вузькі елітарні групи, але „нова лівіця” є по-сівом, киненим на яловий ґрунт нової капіта-

лістичної дійсності, яку цивілізаційні процеси довели до того, що в мові руїників всяких старих порядків називається „філістерством мас”.

Деякі прихильники руху здають собі справу з того, що найбільший опір, що його зустрічають, походить не з боку влади, яка насправді трактує опозицію куртуазійно, але з боку самої публічної opinio. Властиво, це не опір, але щось значно гірше — пасивність і цілковита байдужність супроти пориваючих кличів. Тому велике число активістів „нової лівиці”, коли не знає, то якимсь способом відчуває факт, що в намаганні зреволюціонувати маси стоїть перед непорушним муром. Що робили деякі фанатики, опановані почуттям місії, яка не знаходила жадного відгону в народі? Товкли головою об мур. Таким чином народжувався терор.

Ширшим, менше зфанатизованим рядом прихильників „нової лівиці”, що відчувають свою ізоляцію, вистачає маніфестувати легковаження для міщанського суспільства шляхом найрізноманітніших екстраваганцій. Вони родяться деколи, як у випадку руху гіппі з погорди для цивілізації, без уваги на її суспільну фірму. Це реакції відносно невинні. Натомість бувають індивідуальності, які не можуть погодитися з фактом політичної ізоляції і непопулярності своїх цілей, що видаються їм такими простими й очевидними. Акти терору, ареною яких були недавно американські міста, є симптомом цього, а водночас доказом десперації і почуття безсильності, в якій опинилась найбільше зфанатизована частина „нової лівиці”. Але терор політично і фактично не знаходить в ЗСА жадного оправдання. Однак терором можна людей настрашити, але не можна зробити з них своїх прихильників.

Драма „нової лівиці” полягає не в тому, що вона хоче пхнути західній світ на шлях недосяжних цілей і не в тому, що вона не знаходить в публічній opinio послууху, а в тому, що консеквенції її кличів у випадку втілення їх в життя стали б зразу гальмом історичного поступу.

Те, чого хоче „нова лівиця” і як має виглядати візія суспільності достосованої до її ідеалів, не було ніколи й ніде з’ясоване в ясній формі. Натомість куди легше виявити те, чого не хоче „нова лівиця”, з чим вона бореться і

що хоче залишити з капіталістичної спадщини.

Отже, відомо, що неоекстремісти не хочуть офіційно позбавити сучасного суспільства жадних добродійств цивілізації. Навпаки — вони хочуть їх так розповсюдити, щоб охопити в рівній мірі найширші кола суспільства. Вони не хочуть знищити політичні свободи, з яких користають громадяни капіталістичних демократій. Навпаки — незадовільний в цій ділянці стан речей хочуть поліпшити шляхом поширення і повнішого у змістовленні ідеалів свободи, обмежених комерційними путями капіталістичного устрою. Як це досягнути і які висновки треба зробити з історії — тим „нова лівиця” зовсім не турбується.

Збір поглядів представників цієї течії зовсім не є суцільний. Крім цього їх голосять у формі сльоганів, що не облегує їх розшифрування. Але можна схопити найважливіші ідеї. Вони менш-більш такі: сучасний західній капіталізм є системою ошуканської демократії, визиску й забріхання. Людська одиниця стає в ній об’єктом деморалізації і приниження внаслідок експлуатації й агресивних воєн. У висліді капіталізм приніс деградацію людини, що маніфестується цілковитою комерціалізацією суспільства, яке є антитезою гуманізму. Народні маси не мають впливу на правління, яке змонопольоване в руках фінансової олігархії, що контролює цілість суспільства, застосовуючи всякі форми пресії з поминенням засад конституції і Деклярації Незалежності. Тому капіталізм як найбільше зло людства повинен бути знищений.

„Нова лівиця”, яка в хаотичній формі завоює собі ідеї класової боротьби, властиво не висуває жадної окресленої альтернативи, що має заступити капіталізм після його повалення. Це її слабкість, а водночас щит. Слабкість, бо від політичних рухів вимагається не тільки негації, але програми й стратегії, що дають візію, як втілювати в життя головні ідеали. Щит — тому, що не виявляючи жадного окресленого варіанту устрою, який заступив би капіталізм, „нова лівиця” охороняється від критики. Не думаю, однак, щоб ця постанова була вислідом політичних калькуляцій. Вона є радше вислідом того, що провідники „нової лівиці” попросту не диспонуєть візією нового



устрою, спертого на краще співжиття людей. Тому, що „нова лівиця” неспроможна створити власну оригінальну ідеологію і програму діяння, вона посягнула в своїй безрадянності до старого арсеналу марксистської думки. Але взяла з нього найбільш архаїчні і безвартісні релікти: тези про клясову боротьбу й диктатуру пролетаріату.

Гіппі — рівнобіжне і майже рівночасне з „новою лівицею” явище є від неї послідовніші. Вони приписують суспільні лиха не капіталізові, а цивілізації взагалі, відвертаються від неї й намагаються жити як автентичні циніки з епохи Діогена. І хоч досить велике число гіппі лучить свій антицивілізаційний ескапізм із тавруванням капіталізму, вони роблять це „маргінесово”, без мілітантної пасії політично заангажованих екстремістів. Гіппі трактують капіталістичний чи комуністичний естаблішмент попросту як один із продуктів цивілізації, якою принципово погорджують. Очевидно, вони не мають нагоди заманіфестувати свій стосунок до комунізму, бо він не виявив би найменшої толерантності супроти їхньої екстравагантності.

У протиставленні до гіппі „нова лівиця” прагне зберегти добродійства цивілізації, але не вказує жадної окресленої суспільно-продукційної альтернативи, що мала б заступити дотеперішній устрій, тільки два постулати поставлені ясно: повалення капіталізму і влада для мас. Що буде далі — вирішать маси, бо тільки маси з їх здоровим суспільним інстинктом вкажуть правильні шляхи. Те, що при невпинно підкреслюваній вірі в маси невідомо де їх властиво шукати, коли ціле капіталістичне суспільство скомерціалізоване, — не турбує „нової лівиці”, а принаймні тієї турботи вона не виявляє назовні. А все ж таки тут корінь проблеми, бо хоча діагноза „нової лівиці”, коли йдеться про обличчя і звичаї сучасного капіталістичного суспільства, може бути частиніталістичного суспільства може бути частинно правдива, „нова лівиця” ставить себе у фальшиву ситуацію. Не тим, що хоче уздоровити суспільство, бо можна його уздоровити навіть супроти його волі, але тим, що апелює до експролетарів, що живуть у добробуті, мають власні дома, проводять вечори з родича-

ми при телевізорах чи в барах, — щоб вони валили капіталістичний естаблішмент, якого самі є частиною. А коли ребеліантські середовища будуть змагати до здійснення своїх цілей шляхом терору, „міщанські” суспільства змобілізують самооборону з допомогою чимраз суворіших репресійних засобів. Міщанин-експролетар в обороні свого родинного естаблішменту, який є частинкою більшого — капіталістичного, потрапить бути деколи рівноздетермінованим як терористи, що виробляють аматорськими методами бомби, щоб підкласти їх у голі ньюйоркського банку, або японські члени „Червоної Армії”, які в північнокорейському поліційному режимі Кім Ір Сена шукають світла всесвітньої революції. Отже коли провідники „нової лівиці” кидають клич: „влада для мас”, чи не означає це „влада для нас”?

Соціяльний кшталт сучасної заавансованої капіталістичної системи, якій особливо в останньому десятилітті супроводив швидкий розвиток технології, що спрощує продукційні процеси і приносить зростаючий достаток матеріяльних дїбр, — не зменшив свободи одиниці. Навпаки, вона є конечністю, що впливає із суспільної структури самої системи.

Цієї простої історичної правди не розуміє або вдає, що неспроможна розуміти „нова лівиця”. Вона, борючися з безособовістю суспільства, яке хоче відродити шляхом знищення капіталізму і залишення децизії масам, не приходить з готовою програмою. Не пропонує жадної альтернативи. Якщо б, однак, мало дійсно дійти до повалення капіталізму шляхом збройного повстання, як це бачать у своїх мріях західноєвропейські й американські екстремісти, альтернатива прийшла б тоді сама. І то не знизу, а згори. Особливо, коли, як твердять неоліваки, маси безособові і скомерціалізовані. Бо відомо, що найліпшою метою оборони „загроженої свободи” є тюрми й розбудований поліційний апарат.

У світлі цієї мало атрактивної альтернативи, яку перед західним світом відкривають екстремісти, „нова лівиця” зі своїми політично радикальними і позірно ультрарадикальними кличами (бо що може звучати більш поступово як „влада народів”) є рухом, який хоче



Софія Наумовиц

## СОЛЖЕНИЦІН ПРО МАЙБУТНЄ РОСІЇ

У Парижі появився російською мовою „Лист до вождів Советського Союзу” (А. Солженіцин, ІМКА-Прес, Париж 1974). У вступі автор пише, що цього листа написав він півроку перед забранням у нього „Архипелагу Гулаг”, але ніякої відповіді не отримав. У ньому він подає поради: „як запобігти загрозливій національній катастрофі?” Надію, що його поради візьмуть до уваги, підсилювала думка, що вже раз трапилося таке „хрущовське чудо”: звільнення мільйонів невинно ув'язнених.

У самому листі Солженіцин пише, що він „зокрема стурбований долею російського і українського народів”, за приказкою „де народився, там і приготився”, а також „незрівняними стражданнями, що їх ці народи переносять”. Тому цього листа, як сказано, він адресує до вождів, про яких думає, що вони теж „не безнаціональні”, і пропонує „завчасний вихід із головних небезпек, які чекають на нашу батьківщину в найближчі 10-30 років: війна з Китаєм і спільна з західною цивілізацією загибель в тісноті і смороді загазованої землі”.

У розділі „Захід на колінах” він передбачає: у зовсім недалекому часі європейські держави перестануть існувати як серйозна фізична сила, їхні провідники йтимуть на всі поступки задля прихильності провідників „майбутньої Росії” і навіть будуть між собою змагатися, щоб тільки російська преса перестала їх нападати. Вони так ослабнуть, що, не програвши ні одної війни і проголосивши себе „нейтральними”, шукатимуть всіх можливостей, щоб догодити Москві. Навіть „велика заоке-

~~~~~  
повернути історію назад.

Тому „нову лівцю” Заходу відділяє від революціонерів комуністичного бльоку провалля. Коли міряти його часом, треба числити понад сто літ, бо настільки, коли йдеться про політичні умовини й права одиниці, відсунула назад свої комуністичні країни бюрократія.

(Закінчення буде)

анська держава, що вийшла з двох світових воєн переможцем, лідером людства і його кормителем, програє війну з далекою азійською країною і проявить внутрішню незгоду і духову слабкість”.

Зате ж „від усіх цих слабостей вільна со-ветська дипломатія. Вона вмів вимагати, добиватися і брати, як цього не вмів царизм. Вкінці Другої світової війни Сталін, легко перегравши Рузвельта і Черчилля, взяв не тільки все, що хотів в Європі й Азії, але навіть легко дістав тисячі советських громадян в Австрії й Італії, що відмовлялися повертатися „на родину”, але яких передали західні союзники обманом і силою”. Та не менші й пізніші советські успіхи: „західній світ майже перестав існувати як протиставна сила. Держави-переможці без ніяких зовнішніх причин послабли й зникчменіли”.

Звичайно, на вершці таких успіхів „важно відмовитися від дальшої „накатки”... але немає причин до самовдоволення... бо серед них успіхів ми виростили собі двох лютих ворогів у майбутній війні: німецький вермахт і маотсетунгівський Китай... німцям ми допомогли, не зважаючи на Версальський договір, виховати „на советських полігонах” офіцерські кадри, засвоїти теорію сучасної війни, танкових проривів і повітряних десантів, що дуже придалося гітлерівській армії... А як ми виростили Мао Тсе-тунга, замість миролюбного сусіда Чіанг Кай-шека і допомогли йому в атомових змаганнях — то ця історія нам ближча й знайоміша. Чи не так ми і з арабами провалимося?”

Це, як твердить Солженіцин — зумовило „точне виконання вказівок марксизму-ленінізму” та забуття того, „що в усій світовій історії ще не було такої сили, на яку не знайшлася б протисила”, як каже московська приказка: „виріс ліс, то й вирросло топоричце”, чи пак 900 мільйонів топоричців”.

У наступному розділі „Війна з Китаєм” Солженіцин радить уникати війни з „мільярдним” Китаєм. А якщо доведеться воювати, то

заздалегідь треба так, як це зробив Сталін під час Другої війни, „відкликатися до російського патріотизму”... А комуністичну ідеологію: „Віддайте їм цю ідеологію! Хай китайські вожді погордяться нею якийсь час. І за це наваллять на себе цілий міх невиконуваних міжнародних зобов'язань... мусітимуть платити мільйони доларів у день Кубі й втримувати терористів і партизанів у Південній Америці... Темний вітер «передової ідеології» налетів до нас із Заходу в кінці минулого віку, знищивши нашу душу — і якщо тепер тягнеться далі на Схід — так нехай летить, не перешкоджайте!... Під кінець ХХ сторіччя віддати сибірську територію ми не можемо, це без сумніву. Але віддати ідеологію — це буде тільки для нашої полегші й здоров'я!”

У дальшому уступі „Сліпий кут цивілізації” Солженіцин говорить про самознищення людства: „Ми мусіли воліктися західнім буржуазно-промисловим і марксистським шляхом, щоб у кінці ХХ сторіччя довідатися від західніх учених про те, що давно розумів кожний сільський дід на Україні чи в Росії (ось лекція для наших упертюхів, як слід писати про край і провінцію! — С. Н.)... а що тепер вияснено на Заході в творах Теяра де Шардена і «Римського ключу»... Вони кажуть, що слід здійснювати не «економіку постійного розвитку», але «економіку постійного рівня»... А ми? З нашою неповороткістю, незарадністю і невмінням змінити хоча б одну букву в тому, що сказав Маркс про розвиток промисловості 1848 р... А чому ж би нам не завернути на правильну дорогу?... Ми глупо-безоглядно нищили наші засоби, вихолощували нашу ріллю, опоганювали наші простори то найдурнішими «суходільними морями», то зараженими біляпромисловими пустинями, але все це залишилося багато незнищеного нами там, де ми не встигли! Тож завернімо з місця!”

Далі, у розділі „Російський Північний Схід” Солженіцин радить москалям звернути головну увагу на Сибір, де ще землі подостатком. Єдиний вихід: „викинути мертву «ідеологію», яка загрожує загибіллю у війні і в економіці, викинути всі світові фантастичні завдання, а зосередитися на освоєнні... «руського Сєверо-Востока»,... Коли на Заході постануть нові

суспільні системи, вони можуть виявитися менше дружелюбні за сьогоднішні. І залишимо арабів їхній долі, вони мають іслам і самі дадуть собі раду. І залишимо самій собі Південну Америку, їй ніхто не загрожує зовнішнім завоюванням. І Африку залишимо їй самій зрозуміти, як починається шлях самостійної державності і цивілізації, тільки побажасмо їй не повторяти помилок «безперервного поступу». Ми півстоліття займалися: всесвітньою революцією, поширенням наших впливів на Західню Європу, на інші материки, зміною сільського господарства за ідеологічними принципами, знищенням кляса, підкоренням християнства, космічними змаганнями й, очевидно, зброєнням. Займалися всім, чим завгодно, крім головного багатства нашої країни — Північного Сходу. Адже не жити нашому народові ні в космосі, ні в південно-західній Азії, ні в Латинській Америці, а тільки Сибір і Північ — наша надія і наше прибіжище”.

„Скажуть, що ми так багато зробили, будували, — проте не стільки будували, скільки нищили людей, як на «мертвій дорозі» Сахард-Ігарка, але вже не будемо повторяти всіх таборових історій... Інший закид можуть нам поставити, що наш Північний Схід не зовсім руський, що при оволодінні ним поповнено історичний гріх, знищено чимало місцевих людей... Алеж це було в XVI ст., і цього ніяк уже направити не можна... Отже, наш вихід один: чим скоріше, тим спасенніше перенести центр державної уваги і національної діяльності (центр розселення, центр пошуків молоді) з далеких континентів, і навіть з Європи, і навіть із Півдня нашої країни — на її Північний Схід”. Тут автор дає таку примітку: „Очевидно, таке перенесення скоріше чи пізніше мало б привести до того, щоб ми забрали свою опіку зі Східної Європи. Також не може бути мови про насильне втримання в границях нашої країни будь-якої окраїнної нації”.

У дальшому уступі „Внутрішній, а не зовнішній розвиток” мова про те, як Москва відбрала людям охоту до праці і думала надолужити це арміями агітаторів, а також про непотрібність зброєння: „Ми озброєні для мирного часу багатократно більше, як треба, ми

продукуємо масу зброї, яку слід буде згодом міняти на нову, зайво тренуємо військо... А коли б ми зменшили зброєння, то звільнили б наше небо від надокучливих гуркотливих літакових армій, які над нашими широкими просторами вдень і вночі проводять свої безконечні полети і вправи, які з ревом порушують побут, відпочинок, сон і нерви сотень тисяч людей, оглуплюючи їх своїм гулом (усі визначні начальники забороняють перелети над своїми дачами) — і все це діється десятиріччями..."

Затрують життя людям, — пише Солженіцин, — також „безчисленні п'яниці і «хулігани», що не дають проходу жінкам у вечірні й святкові дні — на них не вистачає міліції, а тим більше не стримує їх ніяка «ідеологія», яка претендує на те, що вона підмінила мораль... Школа наша зле вчить і погано виховує... Дозрілий чоловік соромиться бути вчителем... І як не згоріти з сорому і жалю на вид жінок з тяжкими ношами при будові доріг і залізничних колій?... Чому б не звільнити їх від такого приниження відмовою від фінансування південноамериканських революціонерів? Та й дозвілля: телесвізія, карти, доміно і завжди та сама горілка, а хто читає, то спорт або шпигунські детективи і ще цю ж «ідеологію» у вигляді часописів. Коли наш народ у такому моральному розкладі — чому б нам не відмовитися від Середземного моря?"

В уступі „Ідеологія" Солженіцин характеризує комунізм як „примітивну, поверховну економічну теорію, яка заявляє, що тільки робітник творить цінності, а не доглянула вкладу організаторів, інженерів, транспорту, апарату збуту. Вона помилилася, передбачаючи, що пролетаріятові ставатиме щораз гірше, що він нічого не доб'ється за буржуазної демократії — нам би його так нагодувати і одягти, як він усе це має при капіталізмі!... Теорія твердила, що війни прикметні тільки капіталізмові..."

„Та не дай, Боже, нам дожити до найжорстокішої й найкривавішої війни поміж двома комуністичними ультрадержавами! Оця теорія погребала 1848 р. і націоналізм як «пережиток» — а знайдіть сьогодні більшу силу в світі! Лише користю одних, засліпленням інших

і бажанням «вірити» третіх можна пояснити цей гіркий гумор ХХ сторіччя: як може таке заперечене, таке опрокинене вчення мати ще на Заході стільки послідовників? Бо в нас їх зовсім мало залишилося"... Проте, „вихованим у марксизмі видається такий крок страшним: раптом почати жити без тієї звичної ідеології. Але вибору немає: національним провідникам Росії супроти загрозованої війни з Китаєм прийдеться спертися на патріотизм, і тільки на нього. Коли Сталін зробив такий поворот під час війни — згадайте! — ніхто не здивувався, ніхто не заплакав за марксизмом, всі прийняли це як істотне, наше, російське!..." А втім, оця відмова від марксизму „тільки нерішуча уже в нас давно почалася, бо що ж це таке «злиття» марксизму з патріотизмом? — нісенітниця... І цей лист, який я кладу перед вами це й є патріотизм, і значить відкинення марксизму. Бо марксизм, навпаки, не каже освоювати Сходу, а залишити наших жінок з ломачами та лопатами і фінансувати світову революцію".

Закликаючи проявити національну свідомість „перед тим, поки вистрілять перші гармати на советсько-китайському кордоні", Солженіцин дає приклад Америки: „Ви ж бачите, як могутня Америка програла з маленьким Північним В'єтнамом, як легко піддалися нерви американського суспільства, зокрема молоді саме тому, що в ЗСА дуже слаба національна свідомість". А в СССР ця ідеологія „запаскуджує все життя суспільства, мозки, речі, радіо, пресу — брехнею, брехнею, брехнею! Бо як же ж мертвому вдавати, що він живий, як не засобами брехні? Всі це знають і в приватних розмовах відкрито говорять, сміються і нудьгують, а в офіційних виступах говорять те, що «положено»... Оця загальна, обов'язкова, примушена до вжитку брехня найбільше мучить існування людей у нашій країні — більше, як матеріяльні невгоди, більше від громадянської неволі. Тож відкиньте від себе оцю битую ідеологію, віддайте її вашим суперникам, скиньте цю запітнілу, брудну сорочку, на якій уже стільки крові, що вона не дає дихати живому тілові нації, крові 66 мільйонів жертв..." Автор радить залишити марксизм для безплатних агітпропів, якщо вони

Леонід Полтава

## ТРИВОЖНІ МОСКОВСЬКІ ЗАКЛИКИ

Менше поінформованій людині може здатися, що імперська Москва всеильна вдома й легко всюди проникає закордоном. Ні одне, ні друге не відповідає правді.

В ССРСР, як колись за царів, режимові вже замало поліції для переслідування вільнолюбних людей, і тому змобілізовано сотні тисяч „дружинників”. Вони в цивільному на площах і вулицях сліdkують за „порушниками громадського порядку”, а при тому вишукують дисидентів, розганяють групи молоді, доносять на туристів, які відбиваються від своїх груп, щоб уникнути очей „Інтуриста”, або ж просто губляться серед натовпу в незнайомих містах. Ре-

ідейні, то хай його проповідують самі так, як це роблять віруючі люди. Це була б „добра нагода доказати щирість тих, хто десятиріччями агітував нас усіх”.

Висновки у розділі „А як би це могло склалася?” досить туманні: „Уведення демократії тепер було б новим повторенням 1917 року”. А після цього таке характеристичне запитання: „Чи приписувати нам у демократичну традицію — собори Московської Руси, Новгород, ранне козацтво, селянство? Чи радіти, що тисячу років жила Росія з авторитарним устроєм і ще до початку ХХ ст. зберігала фізичне й духове здоров'я народу?... Може Росії судився авторитарний устрій?” Він ще не означає, що „всі підкорюються телефонічному дзвінкові від єдиної влади, що сама себе наставляла...” але хай буде „заснований не на «клясовій ненависті», але на «людинолюбії»... Сам я не бачу сьогодні ніякої духової сили, крім християнської, яка могла б узятися за духове лікування Росії. Але я не прошу полегші для неї, а тільки чесно: не придушувати... У вас же залишається вся непорушна влада, партія... армія, міліція, тільки дайте народові дихати, думати і розвиватися!... Вести таку країну — треба мати національну лінію і постійно відчувати за своїми плечима 1100 років її історії, а не тільки 55 років, 5 відсотків її...”

жим підтримує й інспірує доноси, і вже цей факт свідчить про моральний розклад імперської системи.

Поза межами ССРСР московські ідеологічні впливи змаліли, зате зросли в суто військово-му розумінні. Однак, і це не свідчить про успіхи. У відповідь на концентрацію совєтської фльоти в районі Індійського океану Америка вже почала розбудовувати могутню військову базу в тому ж районі. Кожний захід Москви викликає протизахід. Якщо комуністи послали в Південній Америці червоний терор, з викраданням людей, пострілами із-за рогу тощо, то вже Бразилія, Уругвай, Чіле й Болівія фактично створили сильну антикомуністичну коаліцію для скоординованої боротьби проти червоних заколотників.

Це самозрозуміле, бо кожний удар викликає протинаудар.

Однак, у світовій боротьбі Москві доводиться кидати великі сили й фонди на „третій фронт”. І ЦК КПСС мусить зводити боротьбу саме на тому невидимому „третьому фронті” — всередині самих комуністичних партій.

Ще в 1969 році відбулася в Москві світова конференція комуністичних партій. І від того часу щороку ЦК КПСС кидає завуальовані й відверті заклики до закордонних комуністичних партій, щоб вони погодилися й знову зібратися на чергову світову конференцію. У відповідь на заклик у „Правді”, „Известиях” та інших газетах у березні ц. р. та в квітневих числах (нібито з нагоди третьої річниці 24 партійного з'їзду в Москві) комуні-китайська газета „Нсінгуа”, за повідомленням „Асошіейтед Пресс” з 9 квітня, назвала ЦК КПСС „здичавілою клікою імперіялістів-ревізіоністів”, яка „добивається світових рішень з позиції сили”, тримаючи в ССРСР 3 мільйони 600 тисяч солдатів.

Формально у світі тепер є 111 комуністичних партій, включно з такими, як, наприклад, еспанська, що існує лише за кордоном, як група лівих емігрантів у Франції та в ССРСР. Із тих 111 компартій в московській світовій конференції в 1969 р. брали участь тільки 75. Ко-

ли ж наради закінчилися, то дуже загальникові резолюції підписала тільки 61 комуністична партія. Нині тертя між компартіями світу ще більше посилились. Сливе в кожній вільній країні вже є по дві, три, навіть по чотири комуністичні партії, як у Франції, Італії, Голляндії, Швеції, Данії. Група членів компартії Італії вислала в Москву протест проти арешту українського кінорежисера Параджанова (автора фільму „Тіні забутих предків” за М. Коцюбинським, носія світової нагороди) — і його врешті-решт випустили в Києві. У Парижі велика група комуністів-інтелектуалістів вимагає від Москви припинити безоглядну боротьбу з дисидентами у так званих республіках ССРСР. Одні комуністичні партії, чи їх уламки, не визнають інших, а між представниками комуністичних партій Китаю і Росії дійшло б до ножів, коли б їх хтось зумів посадити за один стіл. У Південній Америці і в Японії від комуністичних центрів повідколювались десятки угруповань: троцькістів, націонал-комуністів, сталіністів, маоїстів, комуністів-терористів і навіть комуністів-махнівців. Майже половина членів компартії Італії ходять до церков, а четвертина складу компартії Японії добивається, щоб Москва повернула відібрані острови, бо японці душаться без землі. На Кипрі Москва офіційно підтримує президента Макаріоса і греків, але в тамошній компартії стався розкол, бо турки-кипріоти також домагаються своїх прав.

Західнонімецька газета „Франкфуртер Альгемайне Цайтунг” з 1-го квітня ц. р. повідомляла, що „Москва добивається скликання чергової світової наради комуністичних партій”, підкреслюючи, що „пекінський режим вже побратався з усіма реакційними силами у світі”. Цебто, Москва хотіла б використати західні компартії для своїх поррахунків із „великим червоним китайським братом”, який домагається повернення йому велетенських масивів землі на Далекому Сході і в Середній Азії. Останнім часом Москву підтримав провідний діяч французької компартії Марше, але відразу ж у Парижі почалися нові розбіжності між членами партії. Червоний Китай, боячись нападу ССРСР, заявив устами Чжоу Ень-лая, що всі розмови про мирне поладження конфліктів у

світі, про мирну генерацію і світовий мир (натяк на заяви Брежнєва і Ніксона) — „це облудні заяви”. Китайський речник сказав, що війни й революції будуть відбуватись, і ніхто не може спинити цього процесу: „Розмови у Відні й Женеві про роззброєння — це тільки димова заслони для ССРСР, який тримає армію в три з половиною мільйони вояків і є тепер найбільшою мілітарною потугою”.

Західні комуністичні партії, як виглядає, бояться мілітарної потуги шовіністично-імперської Росії не менше, як і всі вільні держави, бо частина їх членства розуміє, що ССРСР хоче їх лише використовувати для своїх загарбницьких плянів. Інші ж бояться встрявати в суперечку двох імперій — китайської й російської. Ще інші бояться, що з будь-якою новою перемогою ССРСР вони втратять свободу руху й думки, а їхні провідники опиняться в Москві на операційних столах, де їм відтинатимуть не ідеологію, а голови. Треба припускати, що в середовищах західних компартій не всі сліпі, що дехто бачить, яких успіхів досягнув комунізм в ССРСР за понад 50 років... Такі перебувають у членстві компартій для того, щоб більше витиснути для себе користей від капіталу, який не завжди ще справедливо ділиться прибутками. Але, ділячись прибутками все більше й більше, вільний капіталістично-демократичний світ вибиває ґрунт з-під ніг комуністичних доктринерів і наївняків.

Такі проблеми та багато інших не дають можливості Москві, яка вважає себе за центр „світової революції”, скликати будь-де чергового червоного збіговиська на світову міру. А насправді — шкода, бо таке збіговисько протверезило б деякі західні якщо не уряди, то окремих діячів...

---

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ  
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ

**„Шлях Перемоги”, „Гомін України”**  
І МІСЯЧНИК  
**„Визвольний Шлях”**

---

Вол. Мартин

## ДІМОК З КАРТ ПОЧИНАЄ РОЗПАДАТИСЯ

Американський державний секретар Генрі Кіссінджер провів три дні — 25-27 березня в Москві на розмовах з Брежнєвим, намагаючись рятувати від розпаду той дімок з карт, відомий під голосною назвою „детант“, що його през. Ніксон і „чудодей“ Генрі збудували на безосновних ілюзіях. На порядку дня в тих кремлівських розмовах було чимало справ, які вимагали уточнення і в'яснення, а між ними такі:

1) Обмеження розбудови стратегічної ядрової зброї ССРСР і ЗСА, що є вже предметом окремої конференції експертів (відомої як „салт II“), яка тягнеться два роки без будь-яких конкретних виглядів на успішне закінчення.

2) Редукція армій держав т. зв. Варшавського пакту і НАТО в Європі, про що йдуть переговори від січня 1973-го року також без виглядів на позитивний вислід.

3) Переговори про мир між Ізраїлем і арабськими державами, в яких посередничає Г. Кіссінджер без співучасті Громика, що дуже злостить Москву.

4) Торговельний договір між ЗСА і ССРСР та пов'язані з ним питання торговельних привілеїв-кредитів і справи еміграції зі Советського Союзу.

5) Конференція про „мир, безпеку і співпрацю“ європейських держав, приналежних до східного (большевицького) і західного блоків, що її Кремль хотів би закінчити вигідним для себе договором 35-ох держав ще в цьому році, і що застрягла в сліпому куті над проблемою вільного обміну людей і ідей.

Всі ці справи (і чимало інших не менш важливих) виявляють глибокі розходження між Вашингтоном і Москвою в практичному підході обох сторін до цього „детанту“ (тобто відпущення), тому, що керівники ССРСР хотіли б відпущення, але тільки на таких умовах, які їм вигідні для дальшої експансії в Європі і на Близькому Сході, а Ніксон-Кіссінджер таки мусять рахуватися з думками конгресменів-сенаторів, з голосами публічної opinio та

вільної преси, яка викриває справжні наміри Кремлю.

І ось Кіссінджер закінчив свої „маратонські“ (тривали по 8 і більше годин денно) розмови з Брежнєвим (який прикликав ще й міністра оборони Гречка аж з Іраку) скорше як плянувалось і повернувся ні з чим, а зараз по повороті оженився (вдруге) — невідомо чи з розпуки чи щоб мати „партнерку“ і помічницю при черговій подорожі до Москви. Американські газети пишуть, що справа Вотергейту ослабила позицію Кіссінджера в тих розмовах, але всі коментатори не розуміють зовсім большевицького підходу до всякого роду переговорів — жадати якнайбільше, не поступатися нічим або зовсім маловажними справами і за всяких обставин скріплювати власні позиції. Від перших переговорів, ведених большевиками з Україною в 1918 році, дотепер така тактика большевикам оплачується, і тому вони зробили її своєю догмою.

*Як у Кремлі розуміють „детант“?*

Політику відпущення американсько-советських відносин, започатковану през. Ніксоном, у Кремлі дуже радо привітали, вбачаючи в цій зміні нагоду використати наставлення през. Ніксона для своїх власних цілей — не тільки отримувати потрібну ССРСР технологію і дешеві кредити для розбудови сибірських природних багатств, але й здобути апробату советських загарбань в Європі — не даючи взаміну нічого, крім порожніх фраз про „тривалий мир у світі“. Змагаючи до заволодіння світом, вони тимчасово погодились на американсько-советське „двоєвладдя“, навіть не турбуючись тим, що скажуть всі інші держави та американський Конгрес.

Ми не знаємо, чи през. Ніксон і його дорадник Кіссінджер справді вірили в можливість „купити мир“ в москалів, але вони напевно забули лекції з історії Росії, як царської, так і большевицької, якщо колинебудь такі лекції брали. Бо періоди т. зв. мирного співісну-

вання (давніша назва теперішнього „детанту“) зі справжніми чи уявними ворогами Росії чергувались з періодами напруги в останньому півстолітті існування СРСР принаймні вже п'ять разів, починаючи з 1920-их років, коли Англія і Німеччина перші почали торгувати з більшовиками; з тих років походить відома фраза Леніна: „коли капіталісти почнуть з нами торгувати, вони фінансуватимуть свою власну загибель“.

В останніх двох десятиліттях володарі советської імперії безупинно розбудовують свою мілітарну потугу, озброюючи до зубів не тільки СРСР і своїх сателітів, але й торгуючи зброєю з іншими державами (напр., арабськими) з чималими для себе зисками. В останньому, наприклад, часі вони продали І р а к о в і своєї (і чехо-словацької) зброї на 13 мільйонів доларів, отримуючи за плату нафтою, яку негайно продали Західній Німеччині за 40 мільйонів. Таких торговельних трансакцій більшовики роблять багато, але про це мало пишеться.

Назву „торгівці смертю“ (тобто смертоносною зброєю), якою колись називали великих фабрикантів зброї — капіталістів на Заході, можна тепер сміливо прикласти і до „вождів“ з Кремлю, які докраю обмежують життєві потреби населення СРСР для „побудови комунізму“, а нагромаджені таким чином капітали уживають на продукцію наймодернішої зброї.

Не зважаючи на „детант“ і на факт, що Советський Союз вже наздогнав ЗСА у багатьох родах озброєння (включно з нуклеарним), в Кремлі навіть і не думають обмежувати продукції все новіших зразків зброї, але намагаються вже „перегнати Америку“ власне в модерному озброєнні, щоб згодом шантажем („ми вас угробимо“) оволодіти спершу Європою і Близьким Сходом, а далі й цілим світом. Отже, нічого дивного, що, маючи на увазі такі цілі, в Кремлі не могли прийняти пропозиції Кіссінджера до точки першої порядку нарад, а, навпаки, висунули якийсь свій „новий проєкт“, який виразно зміряє до того, щоб торгувати в Ніксона згоду на советську мілітарну перевагу.

Подібно виглядає ситуація в усіх інших справах, що були предметом нарад, бо в Кремлі розуміють „детант“ як виключно тактичний маневр „заворсжування“ Заходу міражем „вічного миру“, а не як чесні заходи для справжнього відпруження і замирення; вони не хочуть „великої війни“ — це правда, але вони й не від того, щоб пекти свою печеню в „малих війнах“ інспірованих ними чи революціях. Коли в найновішому ізраїльсько - арабському конфлікті зарисовуються на обрії можливості мирного поладження справ, яких не могла розв'язати війна з жовтня минулого року, в Кремлі виявляють виразне невдоволення з такого обороту справ, бо „новим царям“ корисніше, коли на Близькому Сході воюють замість переговорювати. Советська преса атакує єгипетського президента Анвара Садата, мовляв, за відступ від „соціалістичної програми“ покійного Нассера (на ділі за розмови про мир з Кіссінджером), а советський міністер оборони Андрей Гречко їде з „особистим листом“ Брежнєва до Іраку підмовляти голову іракської революційної ради Ахмеда Гассана, щоб Ірак „не давав послуху“ тому, що говорить єгипетський Садат. В інших арабських державах (Сирія, Альжир) советські дипломати гарячково працюють над тим, щоб розколоти ще доволі непевну єдність арабських держав у справі миру з Ізраїлем.

А коли на конференції про „мир, безпеку і співпрацю“ в Європі було поставлене питання про „вільний обмін людей і ідей“, кремлівські володарі заявили категорично „нет — такому не бить“, бо це, мовляв, „вміщування у внутрішні справи“ советської імперії чи „сфери впливів“. Технологію і кредити давай — але ніяких ідей. Ось так у Кремлі розуміють „детант“!

#### *Прояви протверезіння*

Треба сказати, що на Заході, зокрема в ЗСА, множаться голоси, які тверезо дивляться на політику Ніксона - Кіссінджера і розкривають справжні пляни та наміри Кремлю. Коли в американському Конгресі поставлено на голосування поправку до торговельного закону про узалежнення торговельних привілеїв для СС-СР від полегш у еміграції, переважна біль-



шість (319 на 80, тобто 80%) конгресменів голосувала за прийняття цієї поправки, підкреслюючи в такий спосіб своє непогодження з політикою през. Ніксона. Зростає число поважних аналітичних статей в американських газетах і журналах, в яких політику „детант” обговорюється в усій ширині. А коли напівурядовий „Імпорт-Експорт Банк” ухвалив позичити Советському Союзу приблизно 200 мільйонів доларів на фінансування двох індустріальних комплексів, цю ухвалу, як незгідну з конституцією, скасував суд на внесення федерального контрольного органу („джеренерал аккаунтинг офіс”). Справа продажу пшениці по дешевих цінах все ще не сходить зі шпальт преси, і навіть дочекалась окремого обговорення в книжці.\*)

Преса аналізує ролі Кремлю в теперішній кризі з паливом, спричинену відмовою арабських держав доставляти Америці і Західній Європі нафту-сиривець, підкреслюючи дволику ролі москалів у спричиненні кризи через підмовлювання арабів і ласих на зиски капіталістів. Множаться голоси з критичною аналізою самих основ політики „детанту” і висвітлюються справжні наміри Кремлю в ділянках: мілітарній (чому москалі продовжують озброюватись чимраз модернішою зброєю?), економічно - торговельній та дипломатичній. Висувається питання на такі, наприклад, теми:

1) Чому в переговорах про редукцію військ в Європі Советський Союз настоює на тому, щоб ця редукція відбулася на їхніх умовах, а відкидають американську пропозицію про редукцію „збалансовану”, тобто таку, яка брала б під увагу віддалі між Америкою з одного боку і кордонами ССРСР з другого?!

2) Чому ЗСА мали б уділювати довгочасні і низькопроцентні кредити державі, яка випродовж майже 30 років ігнорувала свою заборгованість з часів Другої світової війни в сумі 11 більйонів (мільярдів) доларів і тільки тепер погодилась сплатити 722 мільйони (приблизно 6 центів за доляра) ратами, що розтягатимуть сплату аж до року 2001?!

4) Чому Америка мала б „впомповувати” в советську економіку нових 6 більйонів доларів для розбудови сибірських родовищ природного газу і узалежнювати свою економіку від

такого „партнера”, який одного ранку може весь вкладений капітал загарбати для себе („знаціоналізувати”) указом Верховного Совету, не оглядаючись на ніякі зобов'язання супроти капіталістів, яких вважається ворогами ч. 1?!

4) Чому в питанні замиріння між Ізраїлем і арабськими державами московські дипломати підмовляють арабів (зокрема Сирію) ставити несприйнятні умови і продовжувати війну (советською зброєю!), саботуючи американські намагання довести до справжнього миру в тому обширі?!

Такі чи подібні запити зустрічаємо кожного дня як в пресі, так і в американському Конгресі, при чому підкреслюється, що володарі Кремлю не виявляють найменшого бажання поступатись в будь-якій суттєвій справі.

Час покаже, чи ці здорові відрухи протверезіння виявляться настільки тривалими, що приневольять „нових царів” у Кремлі нарешті скаменутись і почати респектувати закони у внутрішній, а міжнародні договори у зовнішній політиці.

\* ) „Бурштинові хвилі зерна” (Амбер вейвс ов грейн) написав Джеймс Трагер; видавництво: Артур Фільдс Букс, Нью Йорк, 1973.

#### ПОТРЯСАЮЧІ ВІСТКИ З УКРАЇНИ

„Шлях Перемоги” отримав наступні вістки з України:

„Якщо українська громадськість на чужині не підніме особливих наглим порядком заходів в обороні Валентина Мороза і Леоніда Плюща, яких КГБ усіма, найбільш нелюдськими засобами намагається зламати, щоб добитися їх покайних заяв, то вони обидва будуть доведені до дійсного божевілля або смерті у найближчому часі. Тяжкі чи дні їх життя пораховані. Мороз і Плющ держаться мужньо.”

В обличчі такої потрясаючої вістки з України ми закликаємо наші найвищі церковні, політичні і громадські авторитети інтервенювати в урядові і амбасадах вільних країн світу, щоб доклали своїх зусиль для рятуння Валентина Мороза і Леоніда Плюща.

Ми закликаємо усю українську спільноту до повних протестних акцій перед ворожими інституціями якнайшвидше.

Ми закликаємо нашу молодь мобілізувати молодь вільних націй світу до активної солідарності з нашими борцями, які на фронті боротьби катовані російським варваром.

Степан Женецький

## Меркне зірка Віллі Брандта

Європейська преса повідомляє, що зірка Віллі Брандта, канцлера Західньої Німеччини якого донедавна вважали за одного з найпопулярніших політиків світу, головним чином за започатковану ним політику відпруження і співпраці з комуністичним блоком, а в першій мірі з Москвою, названу з-німецька „Остполітік“ (Східня політика), за яку йому присуджено мирову нагороду Нобеля — починає меркнути.

Популярність Брандта спадає не тільки серед його колишніх позапартійних прихильників, але й поміж однопартійців. „Європейський найбільш цінений політик“, як його нещодавно назвав швейцарський щоденник „Нос Цюріхер Цайтунг“, що вважається найкраще поінформованим європейським часописом, твердить, що Брандт має тепер підтримку тільки серед тих закордонних лібералів, які своїми похвалами видвинули його на вершини міжнародної політики. Наприклад, відомий американський щоденник „Вашінгтон Пост“ писав ще в лютому, що „з-поміж усіх західніх демократій тільки одна процвітає під добрим і сильним проводом, а це — Західня Німеччина“. Так писала американська ліберальна газета в той час, коли Західня Німеччина вже явно демонструвала своє повне розчарування Брандтом і його соціалістичним урядом.

Під час виборів бургмістра в „червоному“ місті Гамбургу, що відбулися в березні, Брандтова Соціал-Демократична партія перший раз за останніх 20 років утратила 10 відсотків голосів в порівнянні з попередніми виборами. Два тижні пізніше вибори в Райнлянді-Палатинате голоси, віддані за Соціал-Демократичну Партію, впали з 41.2 до 35.5 відсотка, а голоси, віддані за опозиційну партію Християнських Демократів, збільшилися із 43.9 до 52 відсотків, отже до абсолютної більшості. Останні обслідування популярності показують постійний зріст незадоволення Брандтом, його урядом і політикою. Коли ще на початку 1973 р. 60 відсотків населення схвалювало політику Брандта, то тепер його піддержує вже тільки 35 від-

сотків; натомість християнських демократів підтримує вже значна більшість німців.

Брандт та його партійні стратеги звальюють вину за невдачі на свій інформаційний апарат, тобто партійну пропаганду, яка, мовляв, не зуміла переконати населення в доцільності політики соціал-демократичного уряду.

На внутрішньому відтинку населення Західньої Німеччини сильно занепокоєне проявами соціальної й економічної непевності. Німці, зокрема, дуже занепокоєне ростом радикальної лівиці в правлячій партії Брандта, крила партії Соціал-Демократів, яке проповідує класову боротьбу, домагається скасування приватної власності і вільних підприємств, хоче „демократизації“ — що партійною мовою означає „революційну диктатуру“, — переведення революції. Внаслідок надто великої поблажливості партійного проводу, мовляв, „ми також були колись молодими“ — ці молоді радикали здобули великий вплив не тільки всередині партії, але також в шкільній системі, навіть в установах та судівництві тих країв, що є під контролею соціал-демократів.

Також і Західній Німеччині загрожує інфляція, а водночас дорожнеча, за які загал німців звинувачує уряд Брандта, мовляв, за часів правління християнських демократів Німеччина мала „економічне чудо“, а за Брандта має інфляцію. Соціал-демократичний уряд піддається тискові лівих робітничих юній, які загрозою страйків здобувають щораз більші платні для робітництва, що й спричиняє інфляцію й дорожнечу. Населення бачить у цьому слабкість соціал-демократичного уряду. Зокрема німці сильно затривожені впровадженням нового робітничого закону т. зв. „співвирішування“, що його нещодавно увів у життя соціал-демократичний уряд. Цей закон дає робітникам, чи вірніше робітничим юніям, голос і право, рівні з адміністрацією підприємств у їх керівництві. Німці побоюються, що цей закон, який запропонували ліві робітничі юнії, а перед тим уряд Брандта, може спричинити хаос в економіці. Величезні малопрцентові і

довгореченцеві позики комуністичним країнам таким, як Югославія, долили оливи до загального незадоволення Брандтом.

Сильно розреклямована в її початках „Ост-політік” багато втратила на популярності внаслідок постійного зростання розуміння, що Бонн дав забагато Москві, а взамену за це одержав дуже мало. Визнання де-факто окупованої Москвою Східньої Німеччини як окремої „Німецької Демократичної Республіки” ні трохи не причинилося до лібералізації тієї частини Німеччини. Також виявилось, що становище Берліну тепер навіть більше непевне, як було раніше, бо Східня Німеччина, коли тільки забажає, здержує в'їзд і виїзд до нього. Егон Багр, найближчий і найбільш довірений приятель Брандта, головний архітект „Східньої політики”, є найбільш непопулярною особою в Західній Німеччині.

Останніми днями сильно захитав престиж Брандтового уряду арешт близького співробітника західнонімецького канцлера Гюнтера Гільома та кількох інших осіб за обвинуваченням у шпигунстві в користь Східньої Німеччини.

Німці дуже розчаровані постійними невдачами при творенні „сильної, об'єднаної Західньої Європи, незалежної від обох надпотуг”, постанови якої Брандт заповів на 1980-ті роки. Хоч німці свідомі того, що Париж більше причинився до невдачі цього плану, як Бонн, ідею постанови сильної, об'єднаної Європи вважають уже нереальною. Брандт не має певної політичної лінії, він хитається між Парижем і Вашингтоном і час від часу залицяється до Москви. Деколи він стає по стороні Вашингтону, як це було під час енергетичної конференції в лютому, а то підтримує Париж, як він це зробив під час плянованої арабсько-європейської наради. А це підтверджує чутки, що він не завжди певний того, що робить.

Велика різниця, яка постала між прославленням Брандта на початку його приходу до влади, і тими великими невдачами, які його постигли тепер, девчому вивчають спадок його популярності. Однак, дуже багато пошкодила йому соціал-демократична ідеологія: Брандт ще досі неспроможний виявити, як багато соціалізму він бажає запровадити. Брандт,

що в молодих роках був радикальним соціалістом, пізніше став лівим лібералом, комуністів вважає „заблуканими соціалістичними братами”, які, можливо, колись здемократизуються, але найбільшими ворогами вважає правницю, тобто всіх не-соціалістів. Брандта дехто називає „Дубчком вільного світу”, який вірить у можливість побудови „соціалізму з людським обличчям”. Однак, ця його ілюзія вже тепер розвіялась внаслідок суперечних тоталітарних (лівих) і демократичних сил всередині його партії та цілій Західній Німеччині.

З початком виступу на вершини політики Брандт був взірцем доброго здоров'я та фізичної сили. Тепер він сильно постарівся, а з його колись усміхненого обличчя виглядають втома і сум. Нещодавно він звірився кільком своїм партійним приятелям, що не бажає більше займатися політикою. Брандт, зокрема, дуже вражений атаками на нього товаришів з його власної партії, які вчора вихваляли його під небеса. Герберт Веґнер, колишній визначний комуніст, а тепер парламентарний провідник Брандтової партії, зневажливо висловлювався про нього під час розмов з совєтськими ватажками у Москві. Визначні інтелектуали, як повістяр Гінтер Грасс, які допомагали Брандтові вийти на політичні вершини, тепер оскаржують свого вчорашнього ідола в занедбанні обов'язків та в нездібності до провідництва.

Більш лояльні соціал-демократи пропонують єдиноспасенну розв'язку політичної долі свого провідника: радять вибрати Брандта на пост федерального президента, що в основному є тільки церемоніальною фігурою. Вибори президента в Західній Німеччині мають відбутися в травні. Інші радять, щоб він передав канцлерство до рук асистента канцлера, це — новостворений пост, головним кандидатом на який є енергійний міністер скарбу, Гельмут Шмідт. Але як нещодавно заявив у приватній розмові один високопоставлений сіціал-демократ, Брандт правдоподібно не зрєзигнує зі свого посту, а буде виконувати повинність канцлера щораз гірше й гірше до кінця каденції.

Західноєвропейські політичні коментатори пишуть, що є мала можливість, що опозиційна партія християнських демократів намагати-

Оксана Керз

## СТАРИЙ КИЇВ У МОСКОВСЬКОМУ КРИВОМУ ДЗЕРКАЛІ

Перед нами один із двадцяти шести томів „Історії міст і сіл Української РСР „Київ” (не зазначено, котрий це том, можливо перший, бож Київ...) на 585 стор.

Не знаємо, як виглядають інші томи, але „історія Києва” спрямована на те, щоб доказати, що це — одне з найбільших міст СРСР, що воно заселене різнонаціональною публікою, що історія його це — „історія нашої батьківщини”, що за теорією триєдиної Русі київську історію творили головною мірою росіяни, тобто руські люди. Вже вступна стаття редакції обіцяє приділити головну увагу найновішій історії міста та большевицьких п'ятирічок.

В книжці не згадано ніде, що Київ — бодай номінально — столиця України. Редакція „спростовує” твердження „буржуазних істориків” про безклясовість української культури, про її самобутність і взагалі старається вяснити „хибне незрозуміння”, що населення України, в тому числі й Києва, це зовсім окремий нарід з своєю історією, мовою, культурою. Щоб цього досягнути, редактори розмістили тексти і ілюстративний матеріал так, щоб усе було вперемішку, заливши книгу масою імен та фотографій таких осіб, які з Україною, а зокрема з Києвом мали сумнівний, іноді дуже слабкий зв'язок. Книгу відкривас дивовижна заголовна сторінка — на кривавому прапорі з золотими аксельбантами два ордени Ле-

~~~~~  
меться повалити уряд Брандта висловленням йому вотуму недовір'я тепер чи ще перед загальними виборами в 1976 році. Зазнавши невдачі в 1972 році, коли вони намагалися повернути собі владу в надзвичайних виборах, християнські демократи, не будучи певними перемоги, не хочуть ризикувати новою невдачею.

Опозиція вважає, що треба Брандта залишити при владі аж до 1976 року, отже до нових виборів, а його популярність, а разом з ним і популярність соціал-демократів так підупаде, що перемога християнських демократів буде запевнена.

ніна та зірка „героя Советського Союзу”. За тією сторінкою два вимовні фота: пам'ятник Ватутінові та переправа советських військ через Дніпро з визивним написом „дайш Кисф!” І лише тоді текст з кількома фотографіями старого Києва — саркофаг Ярослава Мудрого, Золоті Ворота, Софія (з зазначенням, що це музей).

Коли ще перший розділ „Київ за часів фєвдалізму і капіталізму” сповнений ляконічних згадок про архітектуру, малярство, гравєрство, музику, літературу і, звичайно, про „нестерпне життя селян та ремісників”, то вже доба Хмельниччини, названа „Періодом визвольної війни та возз'єднання з Росією”, перекичує історію Києва безсоромним способом. Тут і безнастанні міжусобиці та війни козацької старшини та знуцання над українським населенням, тут і „магдебурзьке право”, „підтвержене царськими грамотами”, і грабіж населення духовенством, яке „отримувало від царя привілеї на володіння селами”. Тут і прохання Хмельницького до царя, щоб той прислав на Україну московських воевод Куракіна та Волконського. Тут і ніби добровільне підданство киян під опіку московських стрільців та рейтарів. Тут і такі чудасії, мовляв, московські війська з поміччю киян билися проти козаків гетьмана Виговського... Так героями „періоду визвольної боротьби” є не українські гетьмани та козаки, а московські воеводи!

Така ж справа з київськими ремісниками та мистцями. Не українські будівничі, стінописці, майстри розбудовували Київ, а московські „зодчі”. Українські вчені того часу, як ось Лазар Баранович, хоч захищали інтереси фєвдалів неназваної національності, все ж те й робили, що „активно підтримували боротьбу за возз'єднання з Москвою”...

Коли доба Хмельницького сприяла „зближенню з Росією”, то вже доба Мазепи, названа „Київ у боротьбі з іноземними загарбниками”, вславила місто як „Київ — прямої замок московському господарству” за висловом невідомого сучасника. Тут і „зрадник Мазєпа”, тут

ї „благородний цар Петро”, що в Батурині не вчинив ніякої різни, а „вказував, як вести партизанську війну проти загарбання Малоросії шведським королем і як звільнитися від ярма...” Про грабіж Печерської Лаври написано, що це „кияни викрали скарб Мазепи в Лаврі і допомогли князеві Голіцину вивезти в Московщину”... Очевидно, всі намагання українців звільнитися від накиненої Петром окупації подано як „безвідповідальні виступи зрадників українського народу”.

Нелегко було авторам цієї книжки вивертати горікоренем історію стародавнього українського міста, всупереч історичним матеріалам не лише українським, але й чужинецьким, нелегко закрити славу історію політичного та культурного життя української столиці.

Не заспокоївшись на вигадці, що перші друкарні вели московські „умельці”, вони, не дивлячись на факти існування Київської Могиллянської Академії та вокальних шкіл в Глухові, Переяславі, Харкові і, очевидно, в Києві, які випустили багатьох диригентів, музик та композиторів, прикрасили всю цю золоту добу української культури вигадками про приїзд до Києва московських співаків, які „вели діло”. А було зовсім навпаки. Глінка не привозив нікого до Києва, а тільки ескортував до петербурзької придворної капелі українських співаків.

Гірким насміхом над нашим національним генієм, нашим найбільшим поетом звучить розділ про Шевченківську добу. Маленький, невдалий портрет Шевченка роботи Репіна на тлі „бурхливого розвитку культурного та політичного життя Києва”. Це не думайте, що кирило-методіївці! Це чужі Києву москалі: Пестель, Пірогов, Іванов, Зібер, Бах, Гайдельман, Мельніков, що були зв'язані з Києвом хібащо державними посадами. Та ще й письменники, які за словами самих редакторів „не лишили помітного сліду в літературі”. Все ж вони гідні того, щоб їхні прізвища прикрашали історію Києва часів Шевченка! Бедарєв, Сентімер, Юнг. Вгадайте, хто вони! Такі ж імена, як Куліш, Білозерський, Костомаров, Квітка, пропущені. Гоголь тут являється не як притель і прихильник Шевченка, а тільки як предмет подиву нашого генія: Тарас Шевчен-

ко висловив чомусь московською мовою захоплення творами Гоголя, а не висловом: „ти смієшся, а я плачу...”

Зі сторінок книги виходить, що українці Києва не любили. Ось киянин Нечуй-Левицький казав: „Київські гробниці, церкви та монастирі навіяли сум”... Зате Лесков, що жив у Києві кілька років, дуже собі вподобав місто. Аксаков „відчував себе в Києві більш, як де, росіянином”. Про Марка Вовчка, хоч вона приїжджала до Києва, ні слова, також нічого про її „Народні оповідання”, про те, як вона себе почувала в Києві. Зате дописалися автори книги до такої нісенітничі, мовляв, французький письменник Оноре де Бальзак писав про Київ, що це „священний град Росії”, а його польська коханка переконала Бальзака в тому, що Україна — це Польща.

Та вже найпікантніше виглядає розділ архітектури. Занедбавши в XIX стол. пам'ятки княжої та гетьманської барокової доби, московські архітекти заходились насаджувати „російський псевдоклясицизм або неовізантійський стиль”. Академік Беретті, чистокровний росіянин збудував Київський університет, що виглядає як касарня з доліпленим до неї неугарно портиком.

Про малярство українських майстрів сказано: „Старий церковно-февдальний живопис відходить на задній план... реалістичний живопис знаходить собі прихильників в різних кінцях нашої країни, в тому числі й Києві”, який став на той час культурним центром України... російські мистці підтримували дружні стосунки з українцями і давали їм помітну допомогу... Беляєв, Сажін, Васько, Кунавін і Павлов відображали окремі сторони життя українського народу.

Розвиток портретного жанру „завдячує” Київ якомусь москалеві Павлову, який намалював автопортрет та образ „Тесляр”.

Не зважаючи на силу-силенну незграбних перекручень та ординарної брехні, в книзі трапляються й зернятка гіркої правди. Ось така нотатка: „в Києві у XIX стол. говорило українською мовою 30% населення”. Який відсоток населення говорить сьогодні українською мовою? Книга видана тиражем 15.000 примірників з друкарськими помилками.

## КНИЖКА ПРО НАСИЛЬНУ „РЕПАТРІАЦІЮ”

Очевидці, а то й жертви, насильної репатріації в роках 1945-47, які ще залишилися в живих, мусять бути вдячні авторові обговорюваної книжки за те, що він перший розкрив світові частину правди про ту ганьбу ХХ сторіччя, в якій американські і британські вояки брали участь, виконуючи накази свого вищого командування і своїх урядів, що були в союзі з терористичним радянським режимом. Говоримо: автор перший розкрив частину правди тому, що:

а) крім белетризованої повісти Ол. Гай-Головка „Поєдинок з дияволом”, виданої у 2-ох томах І. Тиктором у Вінніпегу в 1950 р. українською мовою (а слід було б перекласти й іншими мовами!) і сотень статей в газетах та журналах різними мовами, праця автора є дійсно першою науковою студією на цю тему;

б) автор не мав доступу до архівів, бо урядові документи американської армії про насильну репатріацію після Другої світової війни в Європі все ще засекречені („класифайд”), не зважаючи на те, що в Конгресі вже три роки намагаються добитись відкриття цих архівів (вносок конгресмена з Огайо Ашбрука і резолюція ч. 399/71) і що справа „відсекречення” розглядається судом з позову саме автора Епштайна.

Тільки тоді, коли ті урядові документи, в яких описана трагічна доля багатьох тисяч воєннополонених і т. зв. переміщених осіб стануть доступні для дослідників, світ матиме змогу пізнати всю правду про ганьбу людства, що відбувалася в половині нашого віку в серці цивілізованої Європи.

Вступ до книжки написав відомий дослідник радянської дійсності Бертрам Д. Волфс, який прикінці своєї статті підкреслює, що книжка Епштайна матиме величезне значення також і в майбутньому, якщо „сини і брати тих, яких насильно репатріювали, будуть послані завойовувати Захід”.

**Operation Keelhaul — The Story of Forced Repatriation by Julius Epstein, published by the Devin-Adair Company, 1973.**

Автор починає свою студію аналізом ще свіжого в пам'яті, брутално переведеного „репатріювання” литовського моряка Сімаса Кудірки, що сталося під кінець листопада 1970-го року. Переповідаючи відомі факти, він підкреслює юридичний аспект випадку, а саме, що, в світлі невизнання Америкою прилучення Литви до СРСР в 1940 році, литовський моряк Кудірка навіть не був радянським громадянином. Він називає на прізвища американських командирів, які видавали накази насильного „репатріювання” литовця, і доводить, що згідно із обов'язуючими законами ці командири повинні бути суджені нарівні з тими командирами гітлерівської армії, яких суджено в Нюрнбергу.

У трьох наступних розділах автор детально обговорює різні юридичні акти (міжнародні договори, конституції різних держав тощо), які стосуються азилю і репатріації, присвячуючи окремий розділ горезвісному Ялтинському договору про репатріацію з 11 лютого 1945 р. Юридичній аналізі присвячує він багато уваги також і в інших розділах (наприклад, у 9-му) і приходить до висновку, що факти насильної репатріації є злочином проти людства в світлі міжнародного права. На підставі витягів із дипломатичної переписки з часів Другої світової війни автор виявляє, що це перші британці ще в жовтні 1944 року, тобто майже за півроку перед договором у Ялті, погодилися видавати більшовикам і югославським комуністам їхніх громадян, захоплених у полон в одностроях німецької армії.

Трагедія хорватських усташів і кубанських козаків, які здалися британцям у полон в травні 1945 року в Австрії і стали першими жертвами підступу і насильства з боку британських командирів і вояків, описана живо в розділі шостому, ілюструє капітуляцію Великобританії перед більшовиками.

Окремий розділ присвячує автор Власову і його „освободительному движению”, при чому виявляє необізнаність у питаннях, що стосуються неросійських народів в СРСР. Він твердить, що це „рашієн піпл” здавались в полон і старались залишитись на окупованій німця-

ми території, на якій продюковано 65% „ра- шієн“ вугілля, 58% сталі, 60% алюмінію і т. п. — все „рашієн“ (стор 56/57).

Зі шкодою для наукової праці автор ста- вить знак рівняння поміж „совєт“ і „рашієн“, хоч він, урідженець Відня, повинен краше, ніж хтобудь з-поміж натуралізованих амери- канців, знати проблему неросійських народів на Сході Європи.

Про українців у цій книжці нема ні од- ного речення, хоч вираєне за українцями полю- вали совєтські „репатріантні місці“ в усіх оку- паційних зонах Німеччини і Австрії, намага- ючись захопити в свої руки навіть галичан, які ніколи совєтськими промдянями не були. Промочування автором проблематики україн- сько-російських відносин вражає тим більше, що його судовий позов проти американського Уряду відносно відкриття тасмних архівів під- тримає м. і. проф. Лев Дюбранський (про це виразно зазначено на стор. 83), голова УКА.

Хоч автор не щадить гострих слів осуду на адресу американських урядових чинників, які навіть з території ЗСА видавали більшовицкам совєтських промдяя (розділ 8-ий), він ствер- джує, що в Корейській війні станомище аме- риканського Уряду вже було коректне, не зва- жаючи на те, що відмова насильно репатрю- вати протикомуністичних корейців продовжила війну на кільканапцять місяців.

В цілому обговорювана книжка, яка кіная- сться автором проектом міжнародної кон- венції проти насильної репатріації, є цінним вкладом в історію міжнародних відносин ос- таннього швістоліття через те, що виявляє не- людьську природу совєтчини і срабі сторони західніх демократичних держав.

*Волод. Саєвак*

**КІТАЙСЬКИЙ ОФІЦІОЗ ПРО ЗАВОРШЕННЯ**

**В СРСР**

Офіціоз китайської компартії „Народна Газета“, не- ля того, як в провінції Сінкінг в Алтайських горах, де знаходиться головна атомово-дослідна станція Ки- тая, збито совєтський реактор, обрушилася з чер- гового атакую на режим Брежневса. Брежневський режим, — пише ця газета, — є най- жорстокішою тираниєю над народами СРСР, що пот- верджує Союзніцини у своєму „Архіпелагу ТМЛ“.

**ПОДОВАЄТЬСЯ ВАМ НАШІ ЖУРНАЛ,  
ПЕРЕДПАЛІТЬ ПОГО ВАШИМ ВІСЬКИМ  
АБО БОДАЯ ПОРАДЬТЕ ІМ,  
ЩОБ ВИСЛАМ ПЕРЕДПАЛІТЬ!**

Уперше за останніх кілька років Південний знову називає російський народ „старшим братом у наших великих багатораціональних родин“, „першим серед рідних з висим розумом, етнічним характером, послідо- ним інтернаціоналізмом і революційною мужністю“.

Москваєвський шовінізм освітлено зриває з себе мас- ку ружками шербіцьких і йому подібних черномозгло- російських лакуз.

**НА XXII З'їзді Комсомолу України, що почався в Києві 5 березня, з головною промовою виступив пер- ший секретар ЦК КП України В. Щербіцький. Він особливо підкреслює конєпцію політичного „велику соціалістичну революцію“, одним з найважливіших відтінків якої є „непримиренна ідеологічна боротьба на міжнародній арені“. При цьому, — сказав Пів- денник, — ми повинні мати на увазі, що в цій без- компромісовій боротьбі наші вороги не перебувають ні- чим, в тому числі націоналістичним і шовіністичним ок- вістям. Вони всіляко намагаються розділити антарядян- ську кампанію навколо одного відшєпенця (Союзені- цина — Ред.), видороного за межі наших країн...**

**ЗАКЛИКАЮТЬ УКРАЇНСЬКУ МОЛОДІЮ  
БОРОТЬБИ З „ВУЖАВАННЯМ  
НАЦІОНАЛІЗМОМ“.**

На XXII З'їзді Комсомолу України, що почався в Києві 5 березня, з головною промовою виступив пер- ший секретар ЦК КП України В. Щербіцький. Він особливо підкреслює конєпцію політичного „велику соціалістичну революцію“, одним з найважливіших відтінків якої є „непримиренна ідеологічна боротьба на міжнародній арені“. При цьому, — сказав Пів- денник, — ми повинні мати на увазі, що в цій без- компромісовій боротьбі наші вороги не перебувають ні- чим, в тому числі націоналістичним і шовіністичним ок- вістям. Вони всіляко намагаються розділити антарядян- ську кампанію навколо одного відшєпенця (Союзені- цина — Ред.), видороного за межі наших країн...

Вонад тисячі контабортів перебуває більше як міль- йон в'язнів у незлудських уювах.

„Брежнев, — пише дана га газета, — використо- ваве військові відділи, щоб здушувати народні завору- шєння. Парашутисти і танкові частини стасяється не- гайно на місця можливих заворушєнь“. При цьому згадується невійком на Заході випадєки заворушєнь та демонстрацій і здушення їх парашутистами й тан- ками в Харкові на тракторному заводі, де робітники проголосили страйк як протєст проти крапівної ек- сплуатації. В місті Інкінменті народне заворушєння бу- ло потоплене в морі крові. В Каунасі нещадно при- душено демонстрації литовських національних органи- зацій. У Києві з помічною танків і кулеметів розігна- но демонстрацію робітників міської водопровідної сіт- ки.



## САХАРОВ ДИСКУТУЄ З СОЛЖЕНІЦІНИМ

Академік Андрій Сахаров, конструктор советської водневої бомби і духовий провідник російських дисидентів, у зверненні до керівників Советського Союзу, подібно як і Солженіцин у своєму „Листі до вождів ССРСР”, закликає їх зрестися марксистської ідеології, як основи управління державою. Він також закликає їх відмовитися від гегемонії над державами Східної Європи і над „нерусскими республиками”, що входять до складу Советського Союзу.

Однак, повідомляють західні кореспонденти з Москви, — акад. Сахаров рішуче заперечує проти „націоналістичного і ізоляціоністичного напрямку” пропозицій Солженіцина та його заклику відійти від світової торгівлі та міжнародної співпраці, що вважає він за „неправильний і потенційно небезпечний”.

Західні коментатори вважають, що „Лист” Солженіцина відіграв головну роль в рішенні Кремлю депортувати його закордон, отже подібна доля може спіткати акад. Сахарова, який займає ще більш непримирливе становище супроти кремлівського керівництва.

Сахаров не поділяє думок Солженіцина, що Советському Союзові загрожує війна з Китаєм. Він твердить, що ця загроза — „політична гра” советських керівників, які сподіваються в такий спосіб затримати процес „демократизації і демілітаризації” ССРСР.

Сахаров вважає, що „советське суспільство хворіє на ідеологічну байдужість” і що кремлівське керівництво, подібно як Сталін, користується ідеологією, як „фасадою”, пристосовуючи ідеологічні гасла до своїх власних цілей — затримати в своїх руках владу і зберегти існуючий режим. Сахаров не схвалює висловлювання Солженіцина щодо „великорусского націоналізму та патріотизму” і щодо „освоєння Сибіру” замість співпраці з Заходом. Сахаров вважає, що світові вдасться розв'язати свої труднощі через „зближення ССРСР із Заходом, водночас із демократичними потягненнями, робленими добровільно, а почасти під політичним і економічним тиском іззовні”.

Сахаров вважає, що „дуже важливо добитися демократичного розв'язання справи вільного

виїзду з ССРСР і вільного повороту туди для росіян, німців, жидів, українців, литовців, торговельних народів, вірмен і всіх інших. Він вимагає також вільного обміну людьми і ідеями між Сходом і Заходом.

Критикуючи Солженіцина, Сахаров не поширює свою критику на нього як на людину. Він пише про нього як про „вельетня у боротьбі за людську гідність”, як про визначного письменника, що „кинув безкомпромісове, точне і глибоке світло на терпіння народу і злочини режиму”. Зокрема він захоплюється книгою „Архіпелаг ГУЛаг”. „Єдина розумна для нас форма ізоляціонізму, — пише Сахаров, критикуючи „Лист” Солженіцина, — це відмовлення від соціалістичного месіанізму в інших країнах, від відкритої і прихованої підтримки підриєних дій на інших континентах, від експорту смертоносної зброї”.

## „ОСІННІЙ ВЕЧІР” В ІРВІНГТОНІ

У сірих буднях маємо потребу відпочити і відпружитись. Це дав нам „Осінній вечір”, коли глядач перевів кілька годин у рідному середовищі. Раділи, слухаючи рідну пісню, яку співали сумівки Наталка Лазірко, Наталка Войціх, Леся і Сяня Генсьор, Христя Рудзінська при фортепіановім супроводі Марійки Фесьо. Пісні в супроводі бандур виконували молоденькі бандуристки Леся Генсьор, Ляля Геймур, Марійка Фесьо, яка керує гуртком бандуристок. Співали народні, повстанські, жартівливі пісні в супроводі гітари. Юнак М. Стецина проспівав повстанську пісню „Бабуся”. Підготувляла виступ молоді в цій частині програми вечора Леся Генсьор.

Танок „Жнива” виконала молода танцюристка Наталка Лазірко, учениця Роми Прийми і американської балетної школи. Вона з успіхом набирає професійного знання в танковім мистецтві.

Це все була молодь, яка прекрасно вив'язалась із свого завдання. Дай, Боже, щоб вона залишилась назавжди у нашій громаді!

Оксана і Ярослав Рудакевичі, це — відомі актори, яких глядач завжди з приємністю вітає. Їхня участь в імпрезі збагатила вечір. Оксана Рудакевич є автором дотепних монологів.

Програму вела акторка Іванна Кононів. Її легкість, дотепність і безпосередність зразу нав'язують контакт з глядачем.

Чисельні глядачі, яких організатори імпрези вгощали чаєм і солодким, ще довго не розходились, ділячись приємними враженнями від цього вечора.

П. Дябога

Оксана Керз

## „КРАЇНА ЗЕКІВ”

Книжка Олександра Солженіцина „Архіпелаг ГУЛаг” не викликала в читачів у світі того сенсаційного враження, що його попередні твори, із зрозумілих причин: остання книжка є не так повторенням його попередніх книжок „Ракового корпусу” чи „В першому колі”, як уточненням усього сказаного раніше письменником. Тому то й форма документу (так оформленого літературно, що вийшов зовсім новий літературний жанр) уже не породила такої гарячої реакції. Для того твору потрібно або дуже витонченого читача, який із ніби хроніки подій умів би виловити фінезію подачі на вигляд звичайних кримінальних подій, який зрозумів би сарказм та налет філософської елегійності, що є компонентами цього твору, або колишнього мешканця „Архіпелагу”, який чудом виніс своє існування з того світу. Вже те, що кожний драматично напружений розділ хоч є тільки переліком подій, навіть протоколів та записів, закінчується фразою — літературним афоризмом, ставить цей твір в ряд із суто літературними проявами, дарма, що не написаний за правилами літературної формалістики.

І ще те, що весь цей твір побудований на сарказмі, що іронія тут засіб і рівночасно суть твору, визначає його як шедевр оригінальності в час, коли оригінальний твір написати тепер дуже й дуже важко. Можливо, бажаючи сказати те, що сказав у цьому творі автор — гірку правду не лише про Советський Союз, але й про московський нарід — в інший спосіб він не міг. Можливо писати про нелюдські терпіння, про несусвітні підлоти в звичайній формі — вийшло би банально. Про ці підлоти й про ці терпіння, зрештою, пишуть усі мужні й чесні підсоветські письменники, коли лише можуть писати, навіть „за халяву”. І можливо пишуть краще від Солженіцина, але не мають щастя їх опублікувати. І цього, певно, свідомий Солженіцин. І вже самий об’єкт не із звичайних, хоч він і звичайний. Ось одна фраза, що ознаменовує всю ідіотичність московської системи: „Коли солдат не бажав померти від

німецької кулі, він повинен був згинати від советської...” Як про таку дійсність писати інакше, як писав Солженіцин?

Але нам хочеться поглянути на твір Солженіцина з того боку, звідки не видно ні царських часів, з якими в автора часто проводиться аналогію, ні того „вільного” життя підсоветського населення до ув’язнення. Не зважаючи на те, що Солженіцин порівняно короткий час був членом великої сім’ї зеків (в’язнів), бо тільки сім років, і до свого ув’язнення на 27-му році життя і після звільнення на 36-му році життя жив на волі — книга написана про людей, що не мають нічого спільного з мешканцями советських „республік”, про людей, що є ніби зовсім окремою частиною мешканців землі, „народом зеків”, що живуть у країні, званій „Архіпелаг ГУЛаг”, який має свою територію, окреме законодавство, відмінний від усіх спосіб життя, має окрему оригінальну мову і психіку, що впливає з тих обставин. Про „країну зеків”, хоче того світ, чи не хоче, певно ще не раз буде мова, і про це неповторне явище на землі писатимуть не лише солженіцини, а зовсім певно історики, дослідники, соціологи, політики.

Яка ж це і де вона, оця „країна зеків”, отой „Архіпелаг ГУЛаг”? Автор пише про це так:

„Розгорніть на великому столі широку мапу нашої країни. Поставте виразні чорні точки на всіх обласних місцях, на всіх залізничних станціях, на всіх перехідних пунктах, де кінчаються рейки і починається ріка або де ріка закрутилась і починається стежка. Що ж це таке? Вся мапа засиджена мухами? Оце у вас і вийшла велика мапа портів „Архіпелагу”. Кораблі, яких ведуть до безчисленних концтаборів — Ухти, В’ятки, Воркути, Чіти, Вологди, Каргопольмагу, Сталіногорська, Тулуна, Красноі Пресні, Усть-Вима, Княж-Погосту і до безлічі інших більш чи менш екзотичних місць шостої частини світу. Транспорт туди? Він хоч і розрахований на безчисленну кількість пасажирів-„кріликів”, не дуже пагадус звичайні засоби комунікації, як оце літа-

ки, кораблі, поїзди чи авта. Всій цій комунікаційній системі автор дає загальну і досить вимовну назву „каналізація". Це всеохопне слово означає не лише саму транспортацію, а також систему розгалуження, систему транспорту і взагалі побудову нової країни, нового побуту, нового поселення.

У цій системі „каналізації" живуть, вмирають, зустрічаються, повертаються туди колишні люди, що під тиском системи мусіли зректися звичаїв попереднього життя, що не живуть, а животіють, але є серед них люди з ясною думкою, надзвичайно витонченим інтелектом, філософи, мистці, письменники, учені, інженери, які, не маючи змоги реалізувати своїх ідей на конкретному матеріалі, примушені свої твори передумувати, виношувати для себе або переказувати своїм спів'язням. У такий спосіб „країна зеків" має свої високі школи (правда, без аудиторій, без катедр) і збагачується ідеями чи навіть втіленими в слова творами для власного внутрішнього вжитку, для вдосконалення умів та серць. В такий спосіб, поруч із ніщотою і до крайніх меж збруталізованого тваринного життя, в „країні зеків" бувають ідеї, творяться розумові системи, що їх неможливо обмежити колючими дротами.

Пластично змальовуючи систему країни в країні, зек Солженіцин, син російського народу, який створив ту систему, хоч і любить свій нарід, проклинає його не лише за підлість, жорстокість і рівночасно глибоке та, мабуть, невикорінене рабство. Він плює у вічі собі і своїм братам по крові за цей рабський дух, що дозволяє винищувати себе без слова проклету, без одного оборонного відруху. Без того відруху, на який здібні найнижчого рівня звірята.

Чи це вияв любови, чи може таке рабство — російські письменники залюбки оголювали гнильні болячки здегенерованого організму свого народу — Достоевський, Купрін, Горький, але робили це, може, з причини хворобливості власного організму. Солженіцин показує процес розкладу того народу щиро, і глибоко затривожений тому, що він, поживши в „Архіпелагу", став зеком, своєю людиною советського суспільства. Можливо людиною майбутнього, може членом нового народу, коли

найкращі, запроторені на повільне вимирання найгіршими, найпідлішими, знайдуть врешті спосіб вирватись з-за колючих дротів „Архіпелагу" і заллють російську гнилу імперію.

#### СКОНАВ ЧЕКІСТ САБУРОВ

18-го квітня в московській „Правді" за підписом Брежнєва і всіх членів Політбюро ЦК КПРС появилася некролог генерал-майора Олександра Сабурова, одного з найлютіших чекістів сталінської доби, що сконав на 65-му році життя.

Сабуров брав активну участь в колективізації та розкуркулюванні селян Житомирського району на початку 30-их років, а в 1963 р. перейшов на „політичну роботу" в червоній армії. Під час Другої світової війни керував партизанськими операціями в кількох районах України, а по війні проводив репресивні акції над населенням, яке залишалось на окупованих німцями територіях. Протягом 10-ох років був пострахом для населення Запорізької і Дрогобицької областей. В 1954 р. був призначений начальником Управління Міністерства внутрішніх справ, де продовжував свою криваву працю.

Сталінські наслідники влаштували цьому катові українського народу урочистий похорон.

#### НЕБЕЗПЕКА ШТУЧНИХ САТЕЛІТІВ

Численні штучні сателіти, що їх випускають в метеорологічних, розвідних і інших цілях з Америки і Советського Союзу в орбіту довкола нашої планети, „доживаючи свого віку", падають на землю. Переважна більшість їх згоряє в атмосфері, але частини деяких із них більшого розміру, залишаючи на небі яскравий слід, можуть стати джерелом нещастя. Північно-Американська Команда Повітряної Оборони стверджує, що кожного дня принаймні один із таких сателітів виходить зі своєї орбіти і падає в напрямі землі.

Під теперішній час небезпека від такої „падаючої зірки" для людини мінімальна, хоч, починаючи від 1957 р., випущено штучних сателітів 6,866, з яких 3,891 до жовтня 1973 р. вже згоріли в атмосфері.

Американський Просторовий Оборонний Центр через свої радарні стації з надзвичайною точністю передбачає день і годину, коли той чи інший сателіт закінчить свій лет довкола землі, і визначає напрям, в якому він буде падати.

Досі зареєстровано кілька випадків, коли ці штучні „метеорити" долітали до поверхні землі. І так, один советський сателіт упав у Новій Зеландії, зруйнувавши порожню будівлю. 40-фунтовий уламок американського сателіта упав поблизу кубинського села. Проте, переважна більшість їх поринає в морських просторах, які становлять дві третини поверхні землі.

Найбільша небезпека штучних сателітів полягає в тому, що радарні стації помилково можуть прийняти їх за ворожу атомову ракету і заалармувати центр оборони, спричинивши світову війну.

Л. М.

## Чи і тут „поет на продаж, вже останній”?

— Це він! Це він! — кричали люди, тісно збиваючись до купи.

— Чаклун появився знову! — кричали матері, халаючи своїх дітей на руки...

— Буде лихо! — говорили старі, головою крутячи. І скрізь, по всьому широкому подвір'ї осавуловім, почали гуртуватися люди і слухати, що повідають про давнього чародія... (М. Гоголь, „Страшна помста”).

І він дійсно появився на сторінках чикагського „Українського Життя”, і дійсно твердить, що КГБ не стосує тепер „фізичного і психічного терору”, що такі „здогади й твердження” — не „для бульварної преси”. Та даймо слово йому самому:

„Але повернімся до „техніки”. Здогади, які покутують з легкої руки... насправді жахливих спрощувачів... обмежуються очевидно привидами „тортур”, „фізичного і психічного терору”, страхітливих методів модерної школи інквізиторів, що прагнуть всіляко домогтися від в'язня зізнань, свідчень... каюття. Ці здогади або й твердження можна залишити для натовпу, для преси бульварів”. І далі:

„Україна нинішнього дня не є ані Альжиром, ані Бразилією, ані Чіле, ... де заходи до „примусового застосування законів” неодмінно обмежені насильством і граничними кваліфікаціями садистів-катів... Такі засоби... на даному етапі радше не практикуються і не рекомендуються”. І підпис — Ю. К.

Це пишеться тоді, коли не тільки українська преса, але й уся вільна преса цілого світу повна моторошних вісток якраз про фізичні знущання над політичними в'язнями в СРСР, а особливо над українськими. (Кількістю в'язнів у тюрмах і концтаборах українці мають першенство, в усьому іншому веде перед „старший брат”. Гірко іронізує на цю тему Вячеслав Чорновіл, пишучи, що „реєстром загублених владою талантів, числом їх наша нація може претендувати на світову першість!...)

Колись, та й тепер, в судівництві, наприклад, Америки існувало правило „доказу зі смертного одра”, коли навіть „hearsay evidence”

допускалися до судової зали, як доказ, як фактичне оскарження!

Яких же ще ми доказів потребуємо? Чи не досить розпачливих покликів „SOS” з моторошних тюрем-божевілень, у яких дослівно добивають Валентина Мороза, Леоніда Плюща і багатьох-багатьох інших?

Можна жажнутися, що такий надмір „толерантності і довір'я” для ворога України посідає людина з того роду, що дав нам Олену Пчілку і Лесю Українку. А проте, згадаймо ще раз Гоголеву „Страшну помсту” — там також гаразд, це лише по чоловічій лінії тому родові не пощастило. Отут то й розкривається поле для психіатричного дослідження. Чия вина? Хто вплинув на формування такого характеру?

Ну і як тут не пристосувати до „Заокаянського”, як називав його Дмитро Донцов, уривка із статті Славка Смалодюги\*) з захайваного „Українського Вісника” — „Поет на продаж, вже останній”:

„... Нарпистичні первні його натури в поєднанні може з ненормальним ставленням оточення в дитинстві і отроцтві майбутнього (ім'я рек) відбили травму ще більшою близною на особистості, характері... Один переборсе свою ваду, ... другий, неспроможний пересилити себе, страждає ціле життя...

„Ми звертаємося до Генерального Другого Третього, Десятого і... надцятих секретарів (партії) і усіляких комітетів... Згляньтєся на (ім'я рек). Проситься ж козак!... А ви знову ноль уніманія. Тепер ось знову... він проситься аж розсідається: купіть мене, я — гарний, я обплывую (націоналістичне) минуле... Я схвалюю культурну політику партії, але зовсім не ту, що за царизму... я не переоцінюю козацтва і погоджуюся з Віссаріоном Белінським (що громив Шевченка), кляню „Історію Малоросії” і гетьманів (особливо Мазепу). Я проти калини і солов'їв, хіба будуть курські... а що стосується (націоналістів-самостійників) лиш згадайте, зараз їм гланди повикушую! Чустє?... Що вам ще, хвороби?..

А знаєте що? Купуйте. Поперше — з когорти. Подруге, розумний. Розумний і підлий, як краді ваші кадри як усі ви... И потреть: як не купите, напитаєте собі зайвого клопоту... (ім'я рек) довго у зігнутій позі не встоїть. (you bet?) Знову утне на (вас) щось дотепне, гостре, динамічне, експресивне, шкільне, ядуче... (знову змінить віхи). Купуйте... роздивитесь, хто вибрав шлях на барикади, а хто проти. Купіть і натішайте досхочу. Бо то останнє (на еміграції) ваше надбання". (Слова в круглих дужках мої. — Л. М., решта — С. Смальцюга).

І тоді вірш в'язня-поета Івана Сокульського мав би конкретного адресата:

*Став би знову на передні лани,  
Завиляв би весело хвостом.  
Щоб мене усі як є саграти  
Називали любим своїм псом.  
І тоді — що їсти і що пити,*

*І дивись — над головою дах.  
І тоді, егодований і ситий,  
Я стеріг би речно їжній шлях.*

Бо тут „Заокаянського" не оцінили, і побивається „Українське Життя", що його „поступки не були викликані шкурними мотивами"... Значить, ще й досі не заплатили.

А втім... у своїй статті „Елегія на самотність" автор нам настирливо пригадує про Міцкевичевого Конрада і уболює, що „дя річ для нас, українців, з великою шкодою не розкрита й досі". Невже? Невже він натякає на себе. Він — Конрад Валенрод?! Тоді ми проти нього виступасмо несправедливо?! „Co rap przeg to chciał powiedzieć?" — Ось питання.

\* )Славко Смальцюга — псевдонім, у своїй статті дає гостру відповідь М. Холодному за його „покаянню заяву".

## ІЗ ЛИСТІВ З УКРАЇНИ

### „Хай приїздить до нашого раю..."

15. 2. 1973

Дорога Родино! Дорогі Онуки!

... Ми би дуже радо поїхали до Вас, але нічого не вдієш, як тут наші керівники колгоспника нікуди не пускають, ажеби не шпирив правди про колгоспне життя... Тут усім командує міліція, вони кожду людину мають описану, вони мають і в вас таких агентів, що вже порозконспірувались... Трудно про все описувати, але потроха напишу дечого. Вони кождому поприписували різні промахи в таку граматку і тим користуються, ще й кождому добавляють, що хочуть. Дорога Родино, може ще доживу до якого часу, не довго, бо вже не годен, нужда та хвороби, бо вже й ліки не допомагають... Поздоровляєм і цілуєм Вас всіх. Бажаєм щасливого життя.

\*

15. 3. 1973

Дорогі наші Рідні! Дорогі Онуки!

Безмірна Вам подяка за Вашу поміч, бо во-

на нас всіх від злиднів рятує, а саме найкраще нам виходить на нитках, бо з ними не треба ніде їхати, люди розкуплять в хаті... Тут в нас вже є такі в селі придурки, що хоч в коноплі став. Но тепер вже конопель ніхто не сіє і вони грубих сорочок не носять і штанів з валовини, повбираються і не розбереш, чи то людина. Є й такі жінки, що зігнутись не годні, бо спина гола, ходять як еви. Ростуть бусурмани — тільки клуб і кіно. Страшний розпуст і розводи, а діти ростуть без батьків. Вони не знають старших людей та ще й бандитами їх називають. І вже нашої мови мало чуєш, щойно „как" і „штолі" На них Бог му-сит зіслати якусь кару, бо такий нарід на світі не може існувати...

\*

15. 7. 1973

Дорога Родино, дорогі Діти!

Зараз вже розпочинаються жнива і кождий думас, як того зерна роздобути, як его зарор-

бити, бо як маєш зерно та ще будеш тримати качку курку і свинку можна десь купити. Але де той готівки візьмеш, як нема кому заробити. Ми дякуємо Вам за ті Ваші листи, за Вашу поміч, бо тільки вона нас рятув, ще й помагає тим нашим приймакам тими вашими грошми. бо маленький Іваць ще має вчитися два роки і тра платити за квартиру... Сердечно дякуєм Вам за Ваші подарунки...

\*

29. 9. 1973

Дорогі Рідні, дорогі Онуки!

... Ми дуже були б раді бути на Любиному весіллі, але, як самі знаєте, наше правитель-ство не рахується з тим, щоб колгоспник роз'їжджав поза границі... Він має пильнувати колгоспні корови і свині і примусової роботи. От такий наш рай!... Людям платять грамами пшениці за зароблений рубель. Ольга заробила за ціле літо 38 кілограмів — попробуй вижити на це цілий рік. Марія робила на городній бригаді, заробила 14 кілограм, то живи цілий рік, і курці купити нема де за гроші, а як купиш, то покрадієнці чи вкрадеш трохи пшениці і тоді купиш.

Дорога Родино, хто ни хоче вірити, хай приїздить до нашого раю, а ту переконається правди. Ту кожній людині поставлена норма примусової роботи і попробуй не роби, то тя ще засудять штрафом або тюрмов і там будеш відробляти, і город відберут або засаджений переворють, якщо не підеш на роботу. Вони якби дозволили людям кудись виїжджати, то б в колгоспі ніхто б ся не лишив...

Молодій парі желаєм щасливого життя.

\*

20. 11. 1973

Дорога Родино! Вже зима, сніг впав. Ми трохи ся до зими приготувались, для корови корм с і паливо с... Ни знаю, чи і у вас так люди хоріють, як ту. Кожного дня людей везуть у клініки і шпиталі, всі вони заповнені, так що місця порожного немає. І ще тифусу нема, і більше хоріють молодих, як старих, і кожний пхає що годен, аби тільки як підремонтуватись. Ще по австрійській війні тифус був, та стільки хорих не було, як зараз в нас...

Марина пережила без ті війни ще гірше, бо ціле життя тра було задурно робити на всіх тих рабівників. Отак нас висвободили, що нам лишилося тільки що на нас. Чи ж годні нині люди бути здоровими? Ми робили і голоду не терпіли, а ворог пограбував усьо, що тільки заглянув, а як знайшов, що хтось заховав своє, то ще і в тюрму посадили на кілька років...

\*

10. 3. 1974

... Коло нас вже скоро буде весна. Сего року зима була гарна і тепла, навіть на зиму не похоче... Софійка ще має вчитися до червня, а тоді державні екзамени і кудись пішлют на роботу. Міхал поїхав на ліс ще 15 грудня, а буде до 1-го квітня. Від нас колись вивозили на тайгу, а нині самі йдуть в ліси і там вже зарібку немає, бо всюди повно робітників, а норми чимрік зрізують менші, тра наробитись, а плата мала. Ще на початках, то добре заробляли. В нас перше, як був колгосп, ще можна було заробити і вкрати, а зараз вертаються знову початки, як було. Платять на деки на зароблений 1 руб. 4 деки. Я на місяць заробила 5 рублів, а деколи було 20 і 30, та то в сезоні, а зима — сидиш. У нас всьо забрали з колгоспу до фарми, бо механізація, стайні розбирають, помалу самі руйнують усе, а люди куди хто може — одні на ліс, одні на стройку...

### ТРОХИ ГУМОРУ

#### Відповідна кваліфікація

До команданта пожежної команди прийшов чоловік з проханням прийняти його на працю.

— А ви колинебудь служили в пожежній команді? — спитав командант.

— Ні.

— А де ви працювали раніше?

— У цирку.

— В цирку? Що ж ви можете у нас робити?

— Я вмю ковтати вогонь.

#### Совєтський вельможа

Совєтський вельможа виходить на пенсію. Пенсія „персональна” — велика. Його зверхник у прощальній розмові питає його:

— Ну, а „Волгу” на пенсію ви купити можете?

— Можу, звичайно. Але нащо мені аж так багато води?

Наталка Дерлат

## ЩО ДАСТЬ НАМ СИЛУ ?

(Літературний есеї)

Соняшна Україна під голубим небом все таки щаслива, бо Господь, видно, призначив їй жити у віках. Тому час від часу шле їй геніїв слова та велетнів духа, які своєю надхненною, поетичною мовою виводять нарід із темряви, пасивності, зневіри на ясний шлях ідеалів та боротьби за самостійність.

Тоді, немов за дотиком чарівної палички, зроджуються нові лицарі-герої й кують вогненне слово-зброю. Визначні поети в приимерку XIX сторіччя й сучасні нам поети часто застановляються над тим, що дає нам силу, як нації? І приходять до висновку, що тверде моральне почуття обов'язку супроти батьківщини й відповідальність за її майбутню долю — допомагають змагатися, боротися та здобувати успіхи.

У „Каменярах" Івана Франка народнім працівникам - патріотам заступала шлях немов височезна гранітна стіна, і здавалося, що ніяк не можна обминути чи перейти її. Але залунав дужий голос — голос національного сумління:

*Лунайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод  
Не сплять вас! Зносить і труд, і спрагу,  
й холод,  
Бо вам призначено скалу сесю розбити.*

Тоді борці за волю України піднесли вгору тяжкі залізні молоти й зі силою розпуки раз-по-раз били в кам'яну скалу. На всі боки розбризкувалися гранітні відламки, і поволі промощувався шлях в ясне майбутнє.

*Хог не одного там калізили ті скали,  
Ми далі йшли, ніщо не спинювало нас.*

У Франковій поемі „Іван Вишенський" чернець на старість забажав пожити в спокої, сам-на-сам з Богом, бо весь свій вік трудився на релігійно-народній ниві в тривожних, воєнних часах. Він подався в монастир на Атон, де у височезному скелястому березі, що стрімкою стіною спадав у море, знаходилися печери пустельників. Братчики відправили йому заупокійну богослужбу, бо йшов він мов жив-

цем у домовину. Потім спустили шнуром у долину, бо іншого доступу до печери не було. Й жив там аскет Іван у молитвах та думках про спасення власної душі. Одной весни вітер заніс у печеру яблуневий цвіт і стривожив спокій ченця споминами про рідний край. Пустельник старався відкинути ці спомини:

*Геть, о геть, далекі гості!  
Не для мене вже ваш запах,  
Не для мене ті далекі  
Спомини про Україну —  
Я давно для неї вмер.*

Якось під скелю підпливла барка з посланцями, які благали святого старця вернутися з ними на Україну, бо там потребують його проводу й піддержки. Чернець не відзивався, бо думав лише про складений обіт і спасення власної душі. Не почував він у собі і досить фізичної сили, щоб знову стати в крутіж світських подій.

Однак, коли барка стала відпливати — сумління підказало йому, що не може він ставити особисте добро вище від релігійно - національного обов'язку. Тоді чернець Іван тричі перехрестився, простягнув руки й в екстазі ступив на соняшний шлях, що слався по морю аж до барки.

В поемі „Великі Роковини" Іван Франко намагався зацепити в свідомість українського суспільства моральний обов'язок супроти батьківщини:

*Кожний думай, що на тобі  
Міліонів стан стоїть,  
Що за долю міліонів  
Мушиш дати ти одвіт!*

У статті „Дещо про себе самого" Іван Франко пише:

„Як син українського селянина, що викормився чорним селянським хлібом, працею твердих селянських рук, відчуваю себе до обов'язку панщиною цілого життя відробити ці



щеляги, що їх видала селянська рука на те, щоби я міг видряпатися на висоту, де видно світло, де пахне воля, де ясніють вселюдські ідеали. Мій український патріотизм, то не сантимент, не національна гордість, то важке ярмо, яке доля положила на мої плечі. Я можу показувати своє незадоволення, можу потиху проклинати долю, що вложила на мої плечі те ярмо, але скинути його не можу, другої батьківщини шукати не можу, бо тоді б я став підлим відносно власного сумління”.

В апокрифі „Що дасть нам силу” Леся Українка пише про старого теслю в нужденній робітні в Єрусалимі. Тяжкою працею він зовсім знесилився, руки опали безвладно, і він усунувся немітно на долівку. Йому вже було байдуже, що там деє на його заробіток ждуть голодні діти й жінка.

*Не маю сили. Згинула. Пропала.  
Що верне силу, як її нема?*

Та ось почув він гамір юрби й дізнався, що це ведуть трьох людей на розп'яття. Побачив, як один із них упадає під тяжким хрестом, а жовніри підводять його бичами й стусанами. Старий тесля згадав, що саме вчора він збив ці хрести зі сирого й сукуватого дерева. Зірвавсь, розсунув юрбу і зупинив піднесну для удару руку преторіянця.

*Пожди! Я тесля. Я зробив сей хрест важким,  
То й мушу я нести його. Давайте!*

Сталося диво: старий, немічний тесля випростався, його зір загорівся і твердою ходою пішов він із хрестом на плечах.

*Немов не знав ні праці, ані втоми  
До сього часу.*

Отак Леся Українка на тлі біблійної історії, в алегоричній формі вказала землякам, що сильне моральне почуття обов'язку відроджує зів'ялу силу та велить помагати батьківщині на її тяжкому шляху, призначеному долею.

Один з найвизначніших сучасних поетів, патріот і ідеаліст Василь Симоненко, що його життя так скоро згасло, показав, яку величезну моральну силу зроджує в людині почуття відповідальності за долю України. От він сам зажив би вигідно, йому все дали б, не терпів

би голоду й холоду. Гостра стерня не колола б ніг, взутих у постолі.

*Та мушу я іти на рідне поле босим,  
І мугити себе й ледагого серпа  
І падати з утоми на покоси,  
І спати, обнявши власного снопа,  
Бо нива це — моя.*

Ця нива — це грудочка рідної землі, і тому не пристане він у найми до сусідів, але буде ділити з нею своє життя, а коли прийде потреба — „пролється краплею крови” на „священне знамено” України. („Задивляюсь у твої зінці”).

І в наших емігрантських грудях стукотить та сама грудочка землі, яка не дає нам забути найперший моральний обов'язок супроти України, — якщо хочемо звати її нашою батьківщиною.

#### КРИВАВЕ ЗАВОРУШЕННЯ В СОВЕТСЬКІЙ ЛІКАРНІ ДЛЯ УМОВОХВОРИХ

„Нью Йорк Тайме” з 17 квітня інформує на основі даних з дисидентських кіл, що у психіатричній лікарні в Благовіщенську на Далекому Сході мали місце криваві заворушення, у висліді яких дійшло до зударів між лікарняною охороною, пацієнтами, обслугою і звичайними в'язнями, призначеними до праці у цьому психіатричному закладі.

Причина заворушень — нестерпні побутові умови. Згідно з даними дисидентських кіл, вже після здавлення заворушення лікарняна охорона зв'язала двох пацієнтів і побила їх на смерть. Досі влада не притягнула до відповідальності членів охорони.

У повідомленні нічого не сказано про особовий склад пацієнтів цієї психіатричної лікарні, хоч советські чинники приміщують у психіатричних закладах цілком здорових психічно дисидентів. Можна припускати, що власне це й було фактичною причиною заворушень і що закатовані пацієнти належали до групи дисидентів.

#### ТРОХИ ГУМОРУ

Пані Ковальська вирішила одержати права на керування автотранспортом. Перейшовши відповідний курс, вона поїхала на іспит. Інструктор посадив її за керівництво, сам сів поруч, і вони поїхали по місту.

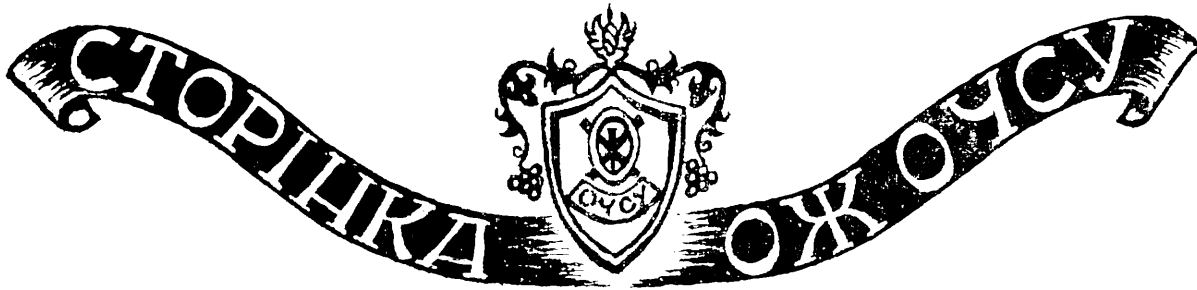
За якийсь час пані Ковальська повернулася додому.

— Ну, як твої успіхи? — спитав її чоловік.

— Ще не знаю.

— Тобто як? Що сказав інструктор?

— Нічого. Лікарі все ще не можуть привести його до свідомості.



## ВІДДІЛ ОЖ ОЧСУ В БОФФАЛО

Річні загальні збори відбулися 10 лютого в Українському Домі „Дніпро”. Президію зборів очолили: Марія Лисак — голова, Катря Пристайко — секретар. Почесна президія: В. Мороз з ООЧСУ, С. Горганюк з СУМА, Т. Михаськів з Українського Дому „Дніпро”. Голова Відділу К. Мороз відкрила збори, вітаючи присутніх.

Номінаційну комісію очолили: М. Петришин, М. Припула і М. Плотниця.

Протокол з минулорічних зборів прийнято без зауваг. Звіт за проведену роботу склала К. Пристайко, фінансовий звіт склала Я. Петрівська. Уступуюча голова К. Мороз на завершених звігнотти вказала на необхідність активнішої участі в українському громадському, культурному та суспільному житті і подякувала всім членкиням за співпрацю, зокрема пані Д. Процик і студенткам Д. Пристайко та О. Була за проєктування і писання англійських листів, Управам ОВФ і Радіопрограмі п. В. Шарвана.

Вітали Відділ від Дому „Дніпро” Т. Михаськів, від СУМА С. Горганюк, від ООЧСУ В. Мороз. Предсідниця зборів подякувала за щирі вітання та признання за дію, вказуючи, що вона мало кому відомі, і тому треба більше про неї писати. Від контрольної комісії М. Припула запропонувала уділити абсолютну уступуючій Управі, що було прийнято одностайно. Предсідниця зборів відчитала список членкинь нової Управи, подану Номінаційною комісією, а саме: Катря Пристайко голова, Анна Крупа — заст. голови, Марія Лисак — писар, Леся Петрівська — фінансова, Ярослава Петрівська — касир, Євгенія Луковська — освітня, Марія Гнатів — організаційна, Магдалина Припула — господарча, Марія Петришин — суспільна опіка, Марія Плотниця — заступниця, Катря Сташків — в. член, Кляра Телюк — в. член і Марія Грекулук — с. член; Катря Мороз — Контрольна комісія, Розалія Ковалик і Марія Івахів — члени.

Відчитавши список членів нової Управи збори прийняли одностайно, відспівавши їй „Многая літа”.

Марія Лисак  
Катря Пристайко

## ВІДДІЛ ОЖ ОЧСУ В РОЧЕСТЕРІ

3-го березня ц. р. наш Відділ відбув річні Загальні Збори. Всі члени Управи склали звіти зі своєї праці за рік 1973-ий. За цей час відбулося 5 засідань нашого Відділу. Були присутні на 9-ох спільних засіданнях з іншими організаціями, переведено 5 ширших сходни. 3-го лютого відбулись святкові сходни для вшанування пам'яті упавших героїнь, спільний пікнік з організаціями ВФ, вишисані вечерниці ОЖ ОЧСУ, чайний вечір, спільна ялинка з організаціями ВФ. Вислано пакунок для засуджених. Були присутні на ювілеях, що їх влаштували Союз Українців та інші організації. 16-го лютого скликано сходни всіх організацій, на яких виголосив доповідь д-р А. Бедрий на тему „Концепція спільного фронту поневолених народів на основі крайових матеріалів”. Допомогали в кухні, води юні сумівці відпочивали на оселі „Холодний Яр”.

До нової Управи ввійшли такі особи: голова — П. А. Яковина, заступниця — М. Валуєк, секретарі — М. Пристай і Р. Шпак; Контрольна комісія — А. Буцерна, З. Гудзовата і З. Хміляр; суспільна опіка — М. Гриньмак, А. Чернецька; культ.-освітні — А. Крупа і М. Вілоус; господарчі референтки — О. Матіїв і М. Ракута; вільні члени — А. Чернецька, Т. Ільчишин.

За тиждень по Зборах голова п. Яковина скликала засідання Управи, де намічено плян праці на цілий рік. Підготували відзначити свято Т. Шевченка (замовлено панакхиди по церквах), підготували виставки на великодні свята в американській бібліотеці. В пляні влаштувати весняну забаву 11-го травня. Прибутком з цієї забави буде приділений на створення Мільйонного Фонду Оборони України.

М. Пристай

\*

## ВІДДІЛ ОЖ ОЧСУ В СИРАКЮЗАХ

Загальні збори Відділу ОЖ ОЧСУ в Сиракюзах відбулись 3-го березня ц. р. в Українському Народньому Домі з участю 24 членів. Збори відкрила голова Відділу М. Карпишин. До Президії зборів ввійшли: мгр Мотря Богатюк, як голова і Стефанія Тиш-

ко, як секретарка зборів. Мгр М. Богатюк подякувала за вибір та вміло почала переводити збори. Всі члени Управи мали дуже гарно підготовані звіти, так що всі присутні з задоволенням їх вислухали.

До нової Управи на 1974 рік вибрані: голова — М. Карпишин, містоголова — Марія Шоробура, українська секретарка — мгр Анна Грицик, англомозна секретарка — Ярослава Карпишин, фінансова — Ярослава Жмур, культурно-освітні — Михайлина Годжак, Кляра Шпічка, мгр Ірина Саср і Орія Гусак, господарча — Бронислава Мельничук, суспільна опіка — Марія Машталір, представниця до УККА — Стефанія Тишко, преса — мгр Мотря Богатюк, кольпортерка — Анна Луцак, вільні члени — Калина Волошин, Надя Полівчак і Анна Гусак, Контрольна комісія — Софія Фраціли, Марія Когут і Катерина Будзак. Товариський суд — Анна Вовк, Ольга Ковальчук і Анна Горбата. Мгр М. Богатюк привітала нову Управу та передала збори для дальшого ведення новій, перевибраній третій раз Управі. Марія Карпишин подякувала за перевибір та просила всіх до активної співпраці для добра Відділу та для нашої української справи.

Стефанія Тишко

\*

#### ВІДДІЛ ОЖ ОЧСУ В АМСТЕРДАМІ

3-го березня ц. р. відбулися Річні загальні збори Відділу ОЖ ОЧСУ в Амстердамі, в приміщенні Українського Дому при вулиці Теллер.

Збори відкрила голова Відділу Домна Свідерська, привітавши представника ГУ ООЧСУ проф. Івана Вовчука та всіх прийвних. Проф. Іван Вовчук зложив привітання від ГУ ООЧСУ. Після схвалення порядку нарад, про сучасний стан в Україні та про найголовніші завдання членства і всієї української спільноти широко насвітлив шановний доповідач.

Зборами проводила Президія в складі: Олена Варшона — голова, Теодозія Кривулич — секретар. Протокол з попередніх зборів прийнято без змін. Звіт з діяльності Відділу за 1973 р. подала голова. Загально можна сказати, що зроблено все в міру спроможностей, щоб виконати свої обов'язки в зовнішній і внутрішній діяльності.

Влаштовано передвеликодній базар з мистецькою виставкою, який нам дуже вдало випав. Допомогали ми місцевим товариствам і організаціям при влаштуванні Нового Року, з нагоди 50-ліття УНС Відділу, спільне свячене.

У відзначенні національних свят: Листопадового зриву, свята державности і соборности, Шевченкових роковин ми брали активну участь. Організовано поїздки на здиг СУМА, відкриття світлиці СУМА, на зустріч Америки і Канади, на концерт до Трою, з нагоди 40-ліття голоду в Україні до Вотервліт, на Конвенцію ОЖ ОЧСУ до Нью Йорку, на окружні наради до Сиракуз.

Згідно зі звітом секретарки Стефанії Пащак, за звітний період до Відділу вплинуло 12 листів та 8 обіжників з ГУ ОЖ ОЧСУ, 4 листи від Верховного Архiepіскопа Кардинала Йосифа Сліпого, 2 листи зі Стрентону, 2 — з Вашингтону, 6 — від окружного комітету УККА та від Осередку СУМА з Ютики. Разом одержано 23 листи та 8 обіжників, котрі відчитувано на ширших сходинах членства.

Вислано 18 листів. Всі організаційні і фінансові справи полагоджено до Загальних річних зборів. Відбуто 7 ширших сходин, на яких відчитувано обіжники і вирішувано всі справи та плян праці. Число членів у Відділі — 13, які сумлінно виконують свої обов'язки.

Фінансовий звіт склала касирка Відділу Теодозія Кривулич. Обороти становили 1,078.50 дол.; витрати 900.50 дол. Сальдо на день 3-го березня 1974 року — 178.00 дол.

По короткій дискусії над звітами голова Контрольної комісії Олена Варшона внесла внесок на уділення абсолюторії уступаючій Управі. Ухвалено затвердити ту саму Управу на 1974 рік з малим доповненням: Домна Свідерська — голова, заступниця голови — Анна Римарук, секретарка — Стефанія Пащак, фінансова референтка — Теодозія Кривулич, пресова референтка — Леся Пащак, культурно-освітня референтка — Стефанія Наугольник, господарча та суспільна опіка — Олена Варшона, Контрольна комісія — Тетяна Ковань, Анастасія Пасгернак і Євгенія Дулиш.

По закінченні зборів відбулась товариська гутірка, під час якої на різні запити голова ГУ ООЧСУ проф. І. Вовчук давав докладні відповіді.

Теодозія Кривулич  
Олена Варшона

\*

#### ПРОСФОРА ОЖ ОЧСУ В НЬЮ ЙОРКУ

Об'єднання Жінок ОЧСУ в Нью Йорку влаштувало 26 січня в Домі Українського Визвольного Фронту Свят-Вечір — Просфору. При святочно накритих столах засіли членкині ОЖ з родинами та запрошені гості. Присутніх привітала голова ОЖ Дарія Степаняк, згадала про наші різдвяні звичаї та передала дальше ведення вечора культ.-освітній реф. М. Лозинській. Свято почалось молитвою, яку провів отець В. Базилевський, поблагословив просфору та попросив присутніх відспівати „Бог Предвічний”. На прибраних столах стояли усі наші різдвяні страви. М. Лозинська представила гостей — представників різних організацій. Під час вечері директорка Школи Українознавства при СУМА П. Андрієнко-Данчук відчитала доповідь: „Різдвяні звичаї в Україні”. Прелегентка зазначила, що „зберігаючи наші традиції, зберігаємо самі себе”.

Ансамбль бандуристів під керівн. о. С. Кіндзеряво-Пастухова відіграв три колядки та дві народні пісні. Колядку „Бог Предвічний” в супроводі бандур відспівала ціла зала.

## ГІППІВСЬКИЙ ЯРМАРОК В НЬЮ ЙОРКУ

(Нарис з натури)

Було це так званим індіанським літом, коли на вул. Сейнт Маркс Плейс в Нью Йорку поліція відгородила відтинок між 2-ою і 3-ою евно дерев'яними штахетами, здержуючи автобусовий і азтовий рух. Відтак міська санітарна служба поставила в кількох місцях коші на сміття. Біля 10-ої год. появились над вулицею транспаренти з написами: „Гіппівський ярмарок” — „Гуру-Гуруїв”. На цих транспарентах була намальована постать усмішеного грубого молодця.

Гіппі почали влаштовувати місця для продажу товарів. І так, у місці, де впала від куль бандитів дружина власника висилкового бюро Твардовського, продавці квітів розклали екзотичні рослини. В іншому місці була виставка нового й уживаного гіппівського одягу і футер по 1 і 2 доляри. Японці розклали морозиво, смажену рибу, курчата...

Вулиця заповнилась публікою: патлатими хлопцями і дівчатами в драних, прикрашених кабалістичними фігурами одягах. Гіппі проходили гордо, ділово. Мурини вели за руку білих жінок так владно, як кілька сторіч тому вели білі купці чорних невільників. Білі дівчата йшли із покорою. Коло деяких підбігали діти з кучерявим волоссям. Одне з муринят бавилось білошкірою лялькою, пригортаючи її ніжно до себе. Аж тут підійшов до неї негритянський хлопчина, відібрав ляльку й розпоров її ножем живіт, висипаючи з нього трачиння. Дівчинка у плач.

У фризієрнях, а є їх на цьому невеликому зідтинку щось коло десяти, рух збільшився.

Юні сумізці — братчик і сестричка Аскольд і Дзвінка Кобаса продекламували вірш І. Савицької „На Святий Вечір”. Манделінова оркестра Осередку СУМА в Асторії під керівництвом Г. Климук виконали три колядки.

На кінець сумівка Юля Манастирська віддекламувала вірш В. Лепкого „Мій спів”, а Груся Коцка відіграла дві музичні композиції на фортепіані. Далі учасники спільно колядували.

Перед закінченням вечора промовив о. В. Вазилевський, ще раз зазначаючи велике значення наших традицій.

Молитвою та колядкою закінчено цей вечір.

М. Лозинська

Крізь вікна видно зачіски різних виглядів, здебільша на кілька „поверхів”.

В Польськiм Народнiм Домi тиша. Немає вже цирку ні електричного, ні звичайного. Стоїть мовчазно будинок, помальований на темно голубу фарбу. Залізні штахети помальовані на жовто. Чому полякам припали до влодобу українські кольори? Йдучи в напрямі 2-ої евно, бачу кілька склепів з „божественною поживою” — циганське підприємство, де ворожать, ну і — канцелярію адвоката.

Ярмарок поживавлюється. Соняшна погода сприяє. В одному місці на хіднику, біля сходів, розкинувся патлатий гіппі. Він спить, приклавши голову до стіни. Із муру кам'яниці маршують у його розкуйовдане волосся таргани. Вони зникають у його волоссі, а дівора б'є у заклад, чи гіппі пробудиться.

Згодом, на вулиці зібралась гіппівська оркестра: гітари і скрипка. Оркестра заводить різні „рок енд рол”, а оркестранти співають гіппівські пісні.

Появляються у жовтих халатах з чубами на виголених головах буддисти. Вони йдуть танковим кроком й поширюють серед прохожих літературу. На розі 2-ої евно якась рудоволоса пані в товаристві патлатого гіппі роздає для підпису аркуші паперу з написом: „Імпіч Ніксон!” Це дехто толкує як „розпни Ніксона!” Не легко бути Президентом ЗСА!

Ярмарок закінчується. Вечір. Холодне. Патлатий гіппі біля стіни кам'яниці пробудився і вибирує з волосся тарганів. Купці відвозять непродані товари. Санітарна служба робить на вулиці порядок. О 7-ій годині поліційні бар'єри усунено. Почався рух авт і автобусів. Гіппі перейшли на 8-му вулицю Вест, де гуртується їх життя.

Місцеві італійці влаштовують часто свої ярмарки — „Фієсти”. Вони відгороджують вулицю на кілька днів і прикрашають прапорами і кольоровими лямпіонами. На вулиці продають італійські присмаки. На підвищенні відбувається концерт. Гіппі цього не втнуть. Хаотичні в житті, вони може колісь, як покинуть вживати наркотики й змінять свій вигляд на більш естетичний, дадуть американському народові позитивні вартості. Однак, на це треба чекати.

Ярослав Гриневиц

## ЗАКУКУРІЧЕНІ ПІВНІ

(Фейлетон)

Як відомо, півні відзначаються великою закукуріженістю. Б'ються між собою часто до крові, а не раз і до смерті без жадних підстав. Такою вже прикметою наділила їх природа-мати. Ще як слід з язика не вилізе, а вже стинається до бійки.

Півням не приходить дивуватись, бож відомо, що ці створіння умово дуже обмежені і керуються не розумом, а інстинктом.

Натомість приходить дивуватись півням, створеним на людську подобу. Між людьми часто трапляється півняга порода, яка кукуріжить за будь-що, обкукурікає опонента найгіршими епітетами і навіть готова за губа взяти кожної хвилини. Цілком так, як між справжніми півнями водиться, з тою лише різницею, що між тими і другими не занотовано ще випадку, щоб молодий півень-пуцьвірінок напастував старого півня, навпаки — кожний молодий півень завжди уступає з дороги старому. Натомість між людьми півнягої породи, а особливо серед нас, українців, ви часто зустрінетесь з фактом, що сякий-такий жовтодзюбенко, який ще як слід і на ноги не зіпнувся, а вже на старшого позинає дивитись згори, мовляв, „роздайся, море, — це я пливу!”, з нахилом не поважати й ігнорувати його, критикувати безпідставно, при тому обзивати всякими непристойними епітетами.

Яскравим прикладом такої півнягої закукуріженої поведінки є пашквіль в одному студентському журналіку на голову Проводу ОУН Ярослава Стецька. Вискозив собі на денне світло закукуріжений жовтодзюб і, тримаючись приповідки, що „яйця сьогодні мудріші від курки”, давай кукурікати-критикувати і взити розуму популярного і досвідченого політика, який усе своє єство віддав на службу своєму народові, зазнаючи переслідувань і цькувань ворогів і поневірянь по тюрмах та концтаборах. При тому ще й іронічно, у вельми простацький спосіб, насміявся з його прізвиська.

Оце так наші доморослі демократизні кургата шанують старших людей і ще до того

політичних діячів. А вони ж самі дурні-дуренькі навіть і не знають народньої мудрости, яка взить, що „не ім'я прикрашає людину, а людина ім'я”.

Такі явища не унікальні в ліберальній системі, бо, очевидно, такого роду виступи є під смак всяким жовтодзюбим курійкам. Зрештою й їхні духовні батьки не інакші. Провести велику гасину, а то й усе життя в демократизній системі і не навчитись елементарних демократизних правил — явище в нас не унікальне також. Провести паралелю між тими молодими і старими людьми півнягої породи — відхилень майже не буде. Яблуко від яблуні падає недалеко.

Панько Незабудько

\* \* \*

### ФАРМАЦЕВТИЧНІ КОРПОРАЦІЇ НИЩАТЬ АМЕРИКАНЦІВ

Конгресмен Клавд Пеппер, голова Комісії внутрішніх злочинів Палати Репрезентантів, виступаючи в Конгресі, заявив, що фармацевтичні підприємства, а також телевізійні станції, прагнучи наживи, „мордують” американців, передусім дітей, обертаючи їх на людські покидьки. Наркомани, сказав він, в більшій кількості дістають наркотичні засоби легально через великі фармацевтичні корпорації, як від вуличних продавців — „лушерів”.

Удень і вночі, щодня на екранах телевізорів у комерційних оголошеннях популяризують різні „чудодійні засоби”, які спонукують дітей до вживання наркотиків, одержуваних нелегальним шляхом. „Чудодійні засоби”, рекламовані в комерційних оголошеннях, нібито допомагають глядачам позбутися депресії і зробити довколишній світ „країною мрій”. На ці оголошення ловляться сотні тисяч дорослих американців і дітей.

„Я пропонував не раз, — заявив К. Пеппер, — рекламування на телевізії всякого роду пігулок і „тоніків” заборонити від 8 години ранку до 9 години вечора, але всі мої пропозиції в Конгресі „убито”.

У 1969 р., ствердив конгресмен К. Пеппер, американські фармацевтичні компанії продали 8 мільярдів амфетамінових пігулок. Це на 7 мільярдів більше, як потребують американці для лікування. Ці пігулки витворюють у тих, хто ними користується, навик. В 1970 р. про-

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЩАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ!

**УКРАЇНСЬКА  
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА „ПЕВНІСТЬ”  
у Чікаго**

платить чвертьрічно високі відсотки від ощадностей,  
а саме:  $5\frac{1}{4}\%$  від звичайних щадничих конт,  
 $6\frac{1}{4}\%$  до  $7\%$  від щадничих сертифікатів  
у річному відношенні.

Кожне щадниче conto забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми  
20,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купно домів (моргеджі), приймає рахунки за газ, електрику, теле-  
фон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайте з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для переховування документів  
чи інших вартісних речей!

Спілка оплачує кошти поштової пересилки, тому

**ЩАДІТЬ ЧАС!**

**КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!**

**ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!**

Години праці:

Понеділок 9-3 по полудні  
Вівторок 9-3 і 6-8 вечером  
Середа — закрито

Четвер 9-3 по полудні  
П'ятниця 11-8 вечером  
Субота 9-1 по полудні

**SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION**

932-36 N. Western Ave.

Chicago, Ill. 60622

Tel.: (312) 772-4500

дукцію їх зменшено на 90 відсотків. Однак, продукція  
різного роду заспокоюючих засобів — „барбітурейтів”  
все ще поза контролею уряду, і внаслідок цього вироб-  
ляється цих засобів у 25 разів більше, як потрібно в ці-  
лях лікування. Контролю продукції цих засобів не раз  
пропоновано, але всі ті пропозиції зустрічають гострий  
спротив фармацевтичних корпорацій.

**ЗАМОВНИЙ ЛИСТОК**

Прошу вислати на мою адресу журнал „Вісник  
ООЧСУ”. Річну передплату в сумі 6 (шість) доларів  
висилаю (вишлю).

Підпис (ім'я і прізвище): . . . . .

Адреса: . . . . .

. . . . .

(Із зазначенням „зип коду”)

Писати друкованими буквами латинкою.

**ФЕДЕРАЛЬНА  
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА  
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГА-  
НІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕ-  
ВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ.  
УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА  
АВТА, МОРГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,  
вакації, весілля та інші цілі.

**СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.**

**Майно кожного вкладчика чи позичковця  
забезпечене.**

Приймає ощадності і платить  $5\frac{1}{4}\%$  дивіденди.  
Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

**SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT  
UNION**

301 Palisade Ave.  
Yonkers, N. Y. 10703  
Tel.: 914-965-8560

## ХТО РОЗПАЛОЄ МІЖНАЦІОНАЛЬНУ НЕНАВИСТЬ?

99% колишніх ДіПі, що прибули після Другої світової війни до Америки, прийшлося перейти тяжкий шлях перше, як вдалося їм так-сяк вивчити англійську мову, влаштуватися на праці, а далі „дороблятися” до власних домів і авт. Це був нормальний шлях чужинця в країні з чужою мовою. Але те, що пережив малоросійського походження лікар П. Лук'яненко, не переживав, мабуть, ніхто з колишніх ДіПі. І про це він пише в ньюйоркському „Новому Русському Слові” з 28 січня ц. р.

Пан Лук'яненко живився лише горнятком кави, кількома бананами і „гат догом” на день, ночував у собаках, марно відвідав 56 шпиталів у пошуках праці, возив наповнені землею залізні тачки, працював як помічник маляра...

Але найстрашніша біда була попереду. Він страшенно боявся бути „руським”, щоб не репатрїювали його на „родіну”, і став „українцем”: „нація дуже споріднена і мова легко дається”. І це, пише він, „мене погубило”.

„До шпиталю, де влаштувався „українець” Лук'яненко, другим санітаром працював один жид, що чудом зацілів з гітлерівського кацету. „У нього, — пише Лук'яненко, — СС-Дивізія Галичина на очах позвір'ячому порубала і заколола багнетами на смерть всіх членів його родини, а йому самому розрізала кути рота до ушей і кинула в кацет. Це була добірна дивізія СС з галичан-українців, які з шаленою жорстокістю, що бентежила навіть німців, розправлялася з жидівським населенням, намагаючись вислужитись перед Гітлером. Гірших звірів не було...”

Цей спотворений жид, — пише далі Лук'яненко, — „коли дізнався, що я українець, впав у гістеріку”. І Лук'яненка з цього шпиталю звільнили. „Виявляється, — многозначно зазначає він, — що бути в Америці українцем куди небезпечніше, як руским у таборах ДіПі в Німеччині. Треба було змінювати свою національність”. І тоді хитрий малорос, чи пак „руський человек”, став... карпаторосом, бо „карпатороси не могли бути ні українцями, ні тим паче совєтськими людьми”.

Відолашний Лук'яненко застудився, три тижні пролежав у шпиталі, а коли вийшов зі шпиталю, знову кинувся шукати працю, і знову визиск, пониження його людської гідності і голодування. Спав знову на станціях собвею, і знову банани...

Published by Organization for Defense of Four  
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.  
Second class postage paid at General Post Office,  
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,  
New York, N. Y. 10003

Проте, епопея Лук'яненка закінчилась щасливо: він вивчив англійську мову, склав іспити на лікаря, заробляє, мабуть, тепер так, як усі перші ДіПі, взяті разом, і „пописус” в „Новому Русському Слові”, розпалюючи ненависть до українців, зокрема до „найгірших звірів” з Дивізії Галичина, які своїми вигаданими розправами з жидівським населенням „жахали навіть нацистів”.

На цю українофобську статтю Управа Дивізії Галичина мала б звернути увагу саме тепер, коли вийшли книжки А. Шифрїна і Радигїна, недавніх совєтських в'язнів-жидів, які об'єктивно і з великою симпатією пишуть про своїх спів'язнів українців, зокрема колишніх членів Дивізії Галичина.

\*

## МЕДИЧНА ОБСЛУГА ВИМАГАЄ ЗМІНИ

Головний директор Месачузетського шпиталю в Бостоні д-р Джон Новлс в інтерв'ю з журналістами заявив, що „лікарі втішаються в Америці найліпшими умовами праці, але не відповідають вимогам, що їх ставить перед ними громадянство”. Якщо медична професія, — заявив д-р Новлс, — репрезентована Американською Медичною Асоціацією (АМА) не змінить в найближчому часі свого „упертого становища”, я побоююсь гострої конфронтації її з широкою публікою і кінець-кінцем цілковитої соціалізації медицини в Америці.

АМА ставить спротив кожній соціалній зміні в медицині протягом останніх 50 років. Це — неймовірний рекорд! Ситуація погіршується ще й тим, що АМА стоїть в опозиції до кожної програми, яка ставить своєю ціллю поліпшення системи охорони народнього здоров'я. На жаль, голосна критика могутньої АМА не береться під увагу урядовими чинниками.

„Лікарі, — твердить д-р Новлс, — спротивляються вимогам контролі коштів асекурації здоров'я, висококваліфікованої медичної обслуги і поширення цієї обслуги на всіх, хто її потребує. Ми фаворизуємо шпиталі, лікарів, фармацевтичні компанії зі шкодою для пацієнтів.

У медичній професії, — каже д-р Новлс, — має бути встановлена „стеія оплати” докторів і шпитальної обслуги, інакше до цієї справи мусить втрутитись Уряд.

Тавруючи діяльність АМА також в минулому, д-р Новлс підкреслює, що саме ця організація не дала включити медичну обслугу як частину соціального забезпечення в 1930-их роках. Тепер „Блу Шільд” перебуває під контролею держави і медичних товариств.

Члени АМА неохоче ділять свою відповідальність і привілеї з нижчим медичним персоналом — медичними сестрами, техніками і адміністраторами. Лікарі живуть в старих часах, коли слово в справах медицини мали лише вони. Вони не хочуть ніякого стороннього втручання до цієї справи.